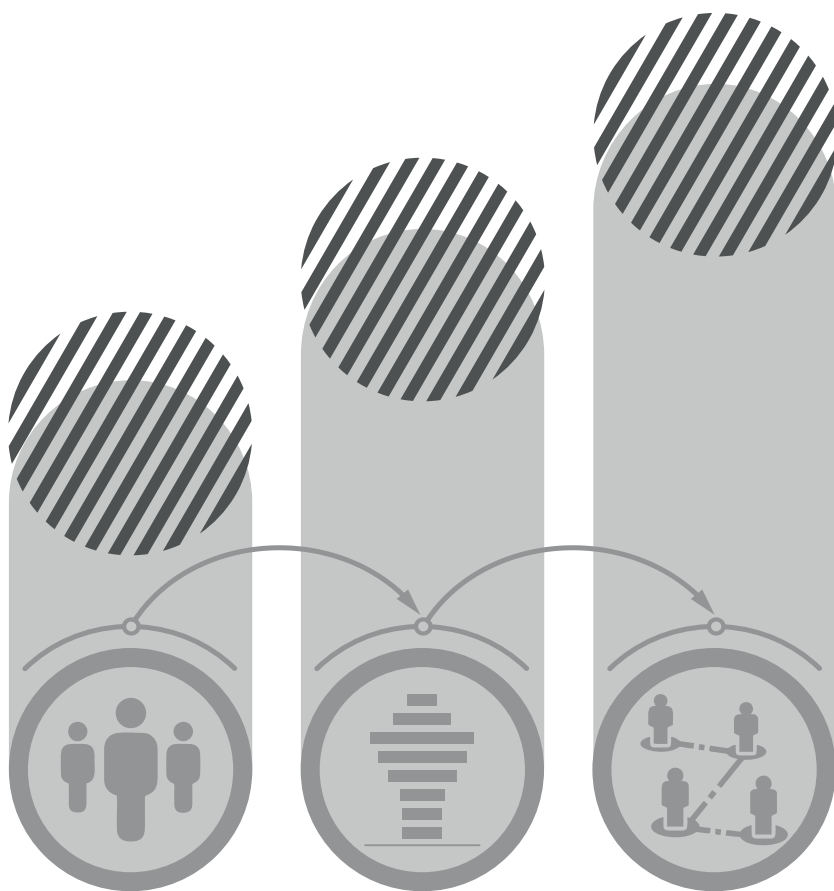

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2021 r.

Poznań 2022

Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship in 2021

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2021 r.

Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship
in 2021

Opracowanie merytoryczne, graficzne i prace wydawnicze

Content-related works, graphics and editorial works

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych
Statistics Office in Poznań, Wielkopolski Regional Research Centre – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski

Editorial team

Agnieszka Bieniek, Marta Kowalczyk, Ewa Kowalka, Katarzyna Piętak, Maciej Pilarski

pod kierunkiem

supervised by

Ewy Kowalki

ISSN 2719-4108

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<https://poznan.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Poznaniu przekazuje Państwu kolejne wydanie, ukazującej się w cyklu rocznym w ramach serii wydawniczej Analizy statystyczne, publikacji „Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego w 2021 r.”

W zakresie konstrukcji oraz formy prezentacji tegoroczne wydanie nawiązuje do poprzedniej edycji. Zasadniczą część opracowania stanowi komentarz analityczny, który obejmuje różnorodne zagadnienia populacyjne, takie jak stan ludności i jej rozmieszczenie na terytorium województwa, podstawowe struktury demograficzne, proces starzenia, ruch naturalny oraz migracje. Całość wzbogacono graficzną ilustracją w postaci map i wykresów prezentujących wybrane zjawiska i tendencje.

Uzupełnieniem tegorocznej edycji publikacji jest prezentacja danych dotyczących oczekiwanych lat przeżytych w zdrowiu, tj. wskaźnika oczekiwanej długości życia bez niepełnosprawności, który obrazuje sytuację zdrowotną ludności.

Dane o ludności oraz współczynniki z zakresu ruchu naturalnego za 2020 i 2021 r. zostały opracowane w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

Szerszy zakres informacji o liczbie i strukturze ludności, ruchu naturalnym, migracjach ludności oraz trwaniu życia i prognozach dostępny jest na stronie internetowej GUS: w Bazie Demografia i Banku Danych Lokalnych oraz w zakładce tematycznej „Ludność”, gdzie znajdują się liczne opracowania dotyczące tych obszarów, a także zestawienie obowiązujących w tym zakresie regulacji prawnych UE.

Oddając do rąk Państwa publikację zwracam się z uprzejmą prośbą o nadsyłanie uwag i sugestii dotyczących zakresu tematycznego i formy – zostaną one wykorzystane w pracach nad kolejną edycją opracowania.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, grudzień 2022 r.

Preface

The Statistical Office in Poznań presents the another edition of the annual "Demographic situation of Wielkopolskie Voivodship in 2021" in the series Statistical analyses.

In terms of its scope, structure and form of presentation, the study continues the format of the previous edition. The major part of the review consists of the analytical commentary which covers a variety of demographic issues such as the current population and its distribution in the voivodship, basic population structures, the aging process, vital statistics and migration. The study was enriched by maps and charts illustrating of the various phenomena and trends.

A complement to this year's edition is the presentation of data on healthy life years (HLY), otherwise called disability free life expectancy (DFLE) which illustrates the health situation of the population.

Data on the population and vital statistics rates for 2020 and 2021 were prepared on the basis of the results of the National Population and Housing Census 2021.

A wider range of information on the number and structure of population, vital statistics and population migrations, as well as life expectancy and demographic population projection is available on the website of Statistics Poland in the Demography Database and the Local Data Bank, and in the topic – Population – there are numerous studies concerning the population, demographic phenomenon and migration, as well as a list of applicable EU legal regulations in this area.

Submitting the following publication I shall appreciate any comments and suggestions particularly regarding the contents and form of the publication. I kindly request you to send me comments and suggestions regarding the thematic scope and publication form – the feedback will be used in the work on the next edition.

Director
of the Statistical Office
in Poznań

Jacek Kowalewski

Poznań, December 2022

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	9
Symbols	9
Skróty	9
Abbreviations	9
Synteza	10
Executive summary	11
Rozdział 1. Stan i struktura ludności	12
Chapter 1. Size and population structure	
1.1. Powierzchnia i podział terytorialny	12
1.1. Area and territorial division	
1.2. Stan ludności	13
1.2. Size of population	
1.3. Rozmieszczenie ludności	15
1.3. Population distribution	
1.4. Ludność według płci	18
1.4. Population by sex	
1.5. Ludność według ekonomicznych grup wieku	19
1.5. Population by economic age group	
1.6. Trwanie życia	22
1.6. Life expectancy	
1.7. Starzenie się ludności	24
1.7. Population ageing	
Rozdział 2. Ruch naturalny ludności	29
Chapter 2. Vital statistics of population	
2.1. Małżeństwa	31
2.1. Marriages	
2.2. Separacje	33
2.2. Separations	
2.3. Rozwody	34
2.3. Divorces	
2.4. Urodzenia żywe	35
2.4. Live births	
2.5. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	37
2.5. Female fertility rate and reproduction rates	
2.6. Umieralność	40
2.6. Mortality	
2.7. Zgony według przyczyn	42
2.7. Deaths by causes	
2.8. Przyrost naturalny	43
2.8. Natural increase	
Rozdział 3. Migracje ludności	46
Chapter 3. Migration of population	
Uwagi metodologiczne	49
Methodological notes	51

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Powierzchnia i ludność w 2021 r.	12
Table 1. Area and population in 2021	
Tablica 2. Podstawowe dane o ruchu naturalnym ludności w 2021 r.	29
Table 2. Major data on vital statistics of population in 2021	
Tablica 3. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności w 2021 r.	38
Table 3. Female fertility and reproduction rates of population in 2021	
Tablica 4. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2021 r.	47
Table 4. Internal and international migration of population for permanent residence in 2021	

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Ludność w miastach i na wsi	13
Chart 1. Population in urban areas and rural areas	
Wykres 2. Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2021 r.	19
Chart 2. Difference between the number of females and the number of males by age in 2021	
Wykres 3. Ludność według płci i wieku w latach 2000, 2021 oraz prognoza na 2050	20
Chart 3. Population by sex and age in 2000, 2021 and 2050 projection	
Wykres 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	21
Chart 4. Non-working age population per 100 persons of working age	
Wykres 5. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat	23
Chart 5. Life expectancy at 0 age	
Wykres 6. Mediana wieku ludności według płci	24
Chart 6. Median age of population by sex	
Wykres 7. Indeks starości	26
Chart 7. The old age index	
Wykres 8. Zróżnicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	27
Chart 8. The diversity of gminas in terms of the share of numer of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2021	
Wykres 9. Ruch naturalny na 1000 ludności	30
Chart 9. Vital statistics per 1000 population	
Wykres 10. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności	31
Chart 10. Marriages contracted per 1000 population	
Wykres 11. Mediana wieku nowożeńców	32
Chart 11. Median age of bridegrooms and brides	
Wykres 12. Separacje na 100 tys. ludności	33
Chart 12. Separations per 100 thousand population	
Wykres 13. Rozwody na 100 ludności	34
Chart 13. Divorces per 1000 population	
Wykres 14. Płodność kobiet – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat	38
Chart 14. Female fertility – live births per 1000 women aged 15–49 years	
Wykres 15. Współczynniki reprodukcji ludności	39
Chart 15. Reproduction rates of population	
Wykres 16. Zgony według tygodni	40
Chart 16. Deaths by weeks	
Wykres 17. Zgony według wybranych przyczyn	43
Chart 17. Deaths by selected causes	
Wykres 18. Saldo migracji ludności	46
Chart 18. Net migration of population	

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Ludność według powiatów i gmin w 2021 r.	14
Map 1. Population by powiats and gminas in 2021	
Mapa 2. Gęstość zaludnienia według powiatów i gmin w 2021 r.	16
Map 2. Population density by powiats and gminas in 2021	
Mapa 3. Wskaźnik urbanizacji według powiatów w 2021 r.	17
Map 3. Urbanization rate by powiats in 2021	
Mapa 4. Mediana wieku ludności według płci i powiatów w 2021 r.	25
Map 4. Median age of population by sex and powiats in 2021	
Mapa 5. Urodzenia żywe na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2021 r.	36
Map 5. Live births per 1000 population by powiats and gminas in 2021	
Mapa 6. Zgony na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2021 r.	41
Map 6. Deaths per 1000 population by powiats and gminas in 2021	
Mapa 7. Przyrost naturalny na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2021 r.	44
Map 7. Natural increase per 1000 population by powiats and gminas in 2021	
Mapa 8. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2021 r.	48
Map 8. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population by powiats and gminas in 2021	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures to represent the decimal point

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
p.proc. pp	punkt procentowy percentage point
dok. cont.	dokończenie continued
r.	rok
np. e.g.	na przykład for example
poz.	pozycja
nr (Nr) No.	numer number
ust.	ustęp
Dz. U.	Dziennik Ustaw
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami
PESEL	Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności Universal Electronic System for Registration of the Population
GUS	Główny Urząd Statystyczny

Synteza

Sytuacja demograficzna w 2021 r. kształtowała się nadal pod wpływem pandemii Covid-19. Na zmiany w liczbie ludności najbardziej oddziaływał przyrost naturalny, który pozostaje ujemny od 2020 r. i wynikał zarówno z niekorzystnych uwarunkowań w zakresie umieralności, jak i niskiego poziomu urodzeń.

W końcu 2021 r. w województwie wielkopolskim mieszkało 3500,0 tys. osób, co stanowiło 9,2% ludności Polski. Pod względem liczebności populacji wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju, po mazowieckim i śląskim. Na 1 km² powierzchni województwa przypadało przeciętnie 117 osób (wobec 121 osób w Polsce).

W porównaniu z 2020 r. liczba ludności obniżyła się o 7,0 tys. osób. Stopa ubytku rzeczywistego wyniosła -0,20%. Oznacza to, że na każde 10 tys. ludności ubyło 20 osób, przy czym ludność miejska zmniejszała się o 43 osoby, a na wsi wzrosła o 7 osób. Spadek liczby ludności dotyczył 149 spośród 226 gmin regionu.

Nie uległa zmianie struktura ludności według płci, kobiety nadal stanowią większą część mieszkańców województwa (51,4%), a współczynnik feminizacji pozostaje na niezmienionym poziomie (106). W miastach liczba kobiet na 100 mężczyzn wyniosła 111, a na wsi – 100, co wskazuje na równowagę płci na obszarach wiejskich.

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. W 2021 r. współczynnik starości demograficznej zwiększył się o 0,4 p.proc. do 17,6% (w kraju o 0,4 p.proc. do 18,9%). Mediana wieku przesunęła się z 40,3 w 2020 r. do 40,7 lat w 2021 r. (w kraju z 41,6 do 41,9). Indeks starości, czyli relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków zwiększyła się o 3 do 106 osób. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wyniósł 10, co oznacza, że na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 10 osób w wieku 85 lat i więcej.

W wyniku zmian w strukturze wieku ludności, wzrasta wartość współczynnika obciążenia demograficznego. W 2021 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 68,4 osób w wieku nieprodukcyjnym wobec 67,4 przed rokiem.

W 2021 r. zarejestrowano 15,9 tys. nowych małżeństw, tj. o 13,5% więcej niż w 2020 r. W przeliczeniu na 1000 ludności liczba zawartych małżeństw wyniosła 4,54 (wobec 3,99 przed rokiem). Ponadto orzeczono 5,5 tys. rozwodów (o 33,1% więcej) i 54 separacje (o 17,4% więcej).

Rok 2021 był drugim z kolei, w którym notowano ubytek naturalny, wynikający przede wszystkim z malejącej liczby urodzeń przy wysokim w ciągu ostatnich dwóch lat natężeniu zgonów. Liczba zgonów była o 9,6 tys. większa od liczby urodzeń (w 2020 r. o 4,1 tys. większa). Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł -2,74 wobec -1,18 rok wcześniej (w kraju -4,95 wobec -3,20). W miastach mierzni obniżył się z -2,50 do -4,25, a na obszarach wiejskich z +0,36 do -0,98.

Współczynnik płodności kobiet (liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat) w 2021 r. wyniósł 40,54 (wobec 43,16 rok wcześniej), co plasowało województwo wielkopolskie na 3. miejscu w kraju (średnio 37,77). Największy poziom wskaźnika płodności kobiet odnotowano w grupie wieku 25–29 lat (102,49).

W województwie wielkopolskim utrzymuje się przewaga napływu migracyjnego nad odpływem. W 2021 r. ogólne saldo migracji stałych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło +0,57 (wobec +0,50 w 2020 r.). W miastach odnotowano ubytek migracyjny na poziomie -3,81, natomiast na wsi przyrost +5,66 (przed rokiem odpowiednio -3,21 i +4,83).

Executive summary

The demographic situation in 2021 was still influenced by the Covid-19 pandemic. Changes in the population were most affected by natural increase, which has remained negative since 2020 and results from both unfavorable conditions in terms of mortality and low number of live birth.

At the end of 2021 the number of people living in Wielkopolskie Voivodship was 3500.0 thousands, accounting for 9.2% of the population of Poland, which makes it the third most populous voivodship in the country, behind Mazowieckie and Śląskie. The average population density per 1 km² was 117 persons (compared to 121 persons for Poland).

The negative population change amounted to 7.0 thousand persons compared to 2020. The rate of actual decrease was -0,20%, i.e. for every 10 thousand of inhabitants 20 persons declined, while the urban population decreased by 43 persons and the rural population increased by 7 persons. Population decline was recorded in 149 out of 226 communes in the region.

There was no change in the population structure in terms of sex, with females slightly outnumbering men (51.4%). While the feminization coefficient has remained at the same level (106). The number of females per 100 males was 111 in urban area while 100 in rural areas, which indicates a balanced sex ratio.

Like the rest of Poland, Wielkopolskie Voivodship is experiencing population aging. In 2021 the share of population aged 65 and over has increased by 0.4 percentage points reaching 17.6% (for Poland the increase was 0.4 pp to 18.9%). The median age has increased from 40.3 years in 2020 to 40.7 years in 2021 (in the country from 41.6 years to 41.9 years). The old age index, i.e. the generational relation between grandparents and grandchildren, increased by 3 to 106 persons. The intergenerational support ratio was 10, which means that for 100 persons aged 50–64 there were 10 persons aged 85 and more.

Changes in the population structure have caused an increase in the total dependency ratio, which is the ratio of non-working age dependents to 100 persons of working age. In 2020 this ratio was equal to 68.4, compared to 67.4 one year earlier.

15.9 thousand new marriages were registered in Wielkopolskie in 2021, which is 13.5% more than in 2020. The crude marriage rate (per 1000 population) was 4.54 (compared to 3.99 a year earlier). Furthermore courts granted 5.5 thousand decrees of divorce (increase by 33.1%) and 54 decrees of separation (increase by 17,4%).

The year 2021 was the second consecutive year in which a negative natural increase (RNI) was recorded, resulting mainly from a low number of births with a increased number of deaths for the last two years. The number of deaths outnumbered births by 9.6 thousand (by 4.1 thous. in 2020). The indicator per 1000 population amounted to -2.74 against -1.18 a year earlier (in Poland -4.95 against -3.20). In urban areas the measure decreased from -2.50 to -4.25, and in rural areas from +0.36 to -0.98.

The fertility rate (the number of live birth per 1000 women aged 15–49) in 2021 was 40.54 (compared to 43.16 a year earlier), the third highest in Poland (37.77 on average). The highest age specific fertility rate was observed in the group of women aged 25–29 (102.49).

In the Wielkopolskie Voivodship incoming migration flows continued to exceed outgoing flows. In 2021 the permanent net migration per 1000 population was +0.57 in 2021 (compared to +0.50 in 2020). There was decline in migration in urban areas at the level -3.81 while in urban areas + 5.66 (compared to respectively -3.21 and +4.83 one year earlier).

Rozdział 1

Chapter 1

Stan i struktura ludności

Size and population structure

1.1. Powierzchnia i podział terytorialny

1.1. Area and territorial division

Województwo wielkopolskie, położone w środkowo-zachodniej części Polski, zajmuje obszar 29826 km², stanowiący 9,5% powierzchni kraju. Zgodnie z Klasyfikacją Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), wielkopolskie wraz z województwami lubuskim i zachodniopomorskim tworzy makroregion północno-zachodni. W 2021 r. struktura administracyjna województwa wielkopolskiego obejmowała 31 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 226 gmin, z tego 19 miejskich, 96 miejsko-wiejskich i 111 wiejskich. Sieć osadniczą województwa tworzyło 115 miast i 5454 miejscowości wiejskie.

Tablica 1. Powierzchnia i ludność w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 1. Area and population in 2021
As of 31 December

Województwa Voivodships	Powierzchnia w km ² Area in km ²	Ludność Population		Lokata według Ranking position by	
		ogółem total	na 1 km ² per 1 km ²	powierzchni w km ² area in km ²	ludności population
Dolnośląskie	19947	2897737	145	7	5
Kujawsko-pomorskie	17971	2017720	112	10	10
Lubelskie	25123	2038299	81	3	9
Lubuskie	13988	985487	70	13	15
Łódzkie	18219	2394946	131	9	6
Małopolskie	15183	3430370	226	12	4
Mazowieckie	35559	5512794	155	1	1
Opolskie	9412	948583	101	16	16
Podkarpackie	17846	2085932	117	11	8
Podlaskie	20187	1148720	57	6	14
Pomorskie	18323	2358726	129	8	7
Śląskie	12333	4375947	355	14	2
Świętokrzyskie	11710	1187693	101	15	13
Warmińsko-mazurskie	24173	1374699	57	4	12
Wielkopolskie	29826	3500030	117	2	3
Zachodniopomorskie	22905	1650021	72	5	11

Pod względem powierzchni wielkopolskie zajmuje 2. miejsce w kraju za mazowieckim, a biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia (117 osób na 1 km², przy średniej w kraju 121) pozycjonowane jest w środkowej części listy województw (8. lokata). Województwem o największym zagęszczeniu ludności było śląskie (355 osób na 1 km²), a najmniej zaludnione pozostają podlaskie i warmińsko-mazurskie (po 57).

1.2. Stan ludności

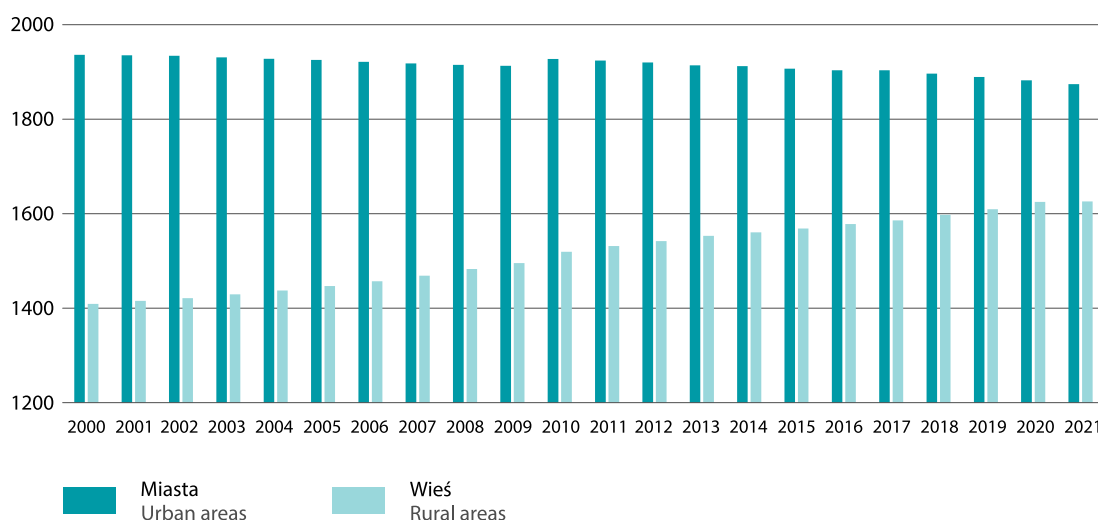
1.2. Size of population

Według stanu w końcu 2021 r. w województwie wielkopolskim mieszkało 3500,0 tys. osób, co stanowiło 9,2% ludności Polski i lokowało wielkopolskie na 3. miejscu w kraju po mazowieckim (14,5%) i śląskim (11,5%). Do największych pod względem liczby mieszkańców powiatów w wielkopolskim należał Poznań (545,1 tys. osób) i powiat poznański (436,5 tys. osób). Najmniejszą liczbę ludności odnotowano w powiatach międzychodzkiem (35,9 tys. osób) oraz chodzieskim (45,8 tys. osób).

Wykres 1. Ludność w miastach i na wsi Stan w dniu 31 grudnia

Chart 1. Population in urban areas and rural areas
As of 31 December

tys. osób
thousand persons

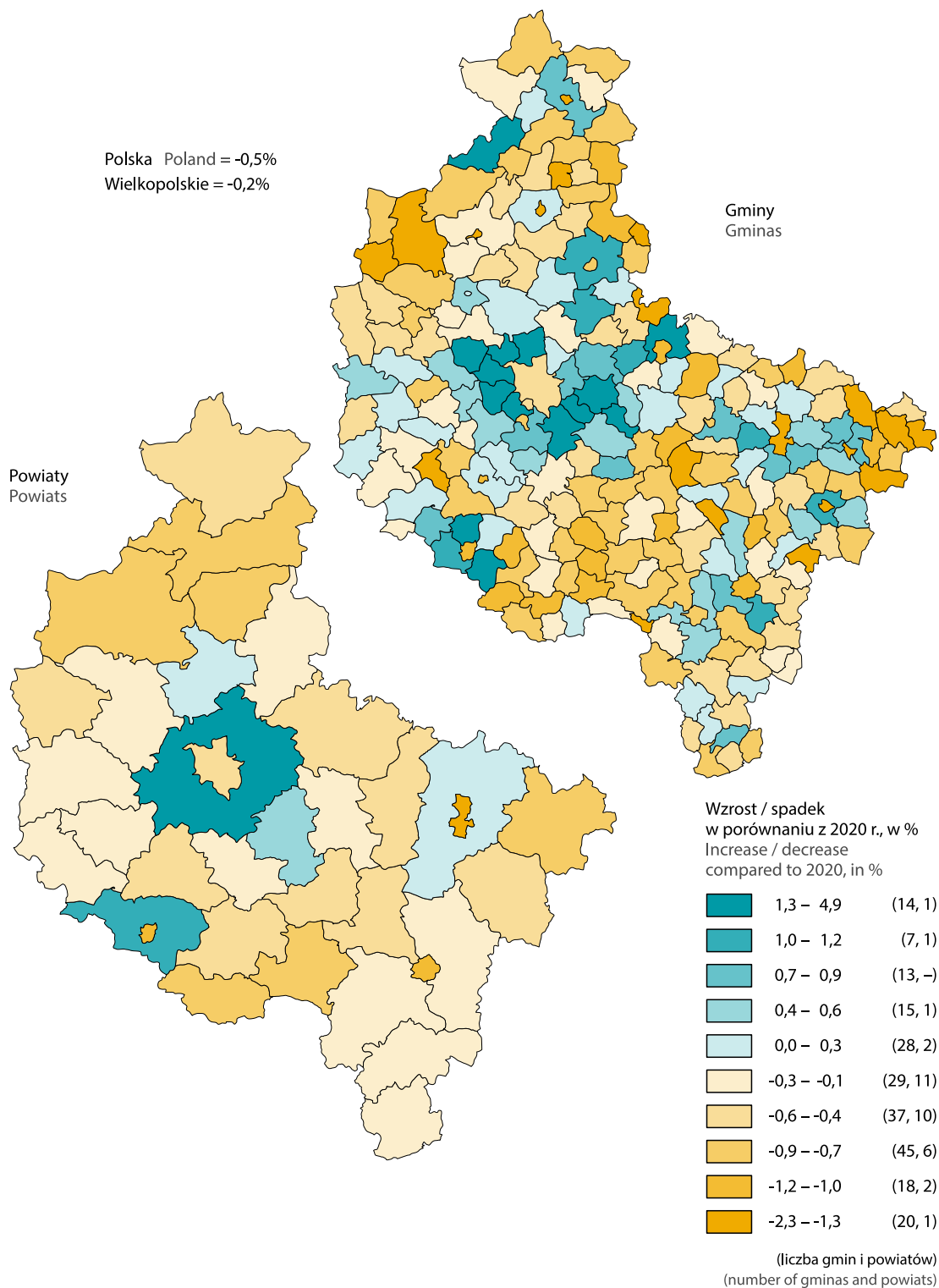

Sytuacja demograficzna województwa wielkopolskiego, podobnie jak kraju, kształtowała się w 2021 r. nadal pod wpływem pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2. W końcu 2021 r. liczba mieszkańców regionu wyniosła 3500,0 tys., tj. o 7,0 tys. mniej niż w końcu 2020 r. Stopa ubytku rzeczywistego osiągnęła poziom -0,20% wobec -0,47% w kraju. Oznacza to, że na każde 10 tys. ludności ubyło 20 osób wobec 47 osób w Polsce. Tym samym wielkopolskie znalazło się w przeważającej grupie województw depopulacyjnych (niewielki wzrost utrzymał się jedynie w pomorskim).

Szybciej niż przeciętnie w województwie zmniejszała się liczba ludności miejskiej. Spadek w tej populacji wyniósł 0,4% (o 8,1 tys. osób), podczas gdy liczba mieszkańców wsi wzrosła w tym czasie o 0,1% (o 1,1 tys.). W miastach liczba mężczyzn zmniejszyła się nieco bardziej niż kobiet (odpowiednio o 0,5% i 0,4%), natomiast na wsi przyrost ten wyniósł 0,1% niezależnie od płci.

**Mapa 1. Ludność według powiatów i gmin w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 1. Population by powiats and gminas in 2021
As of 31 December

W porównaniu z 2020 r. największy ubytek liczby ludności obserwowano w miastach na prawach powiatu: Koninie (o 1,6%), Kaliszu (o 1,2%) i Lesznie (o 1,1%). Natomiast liczba zaludniających się powiatów wyniosła jedynie 4. Liczba mieszkańców powiatu poznańskiego zwiększyła się o 1,5%, a leszczyńskiego – o 1,0%, mniejszy był natomiast przyrost ludności w średzkim (o 0,4%) i konińskim (o 0,1%).

Populacja w dużych ośrodkach miejskich maleje również z powodu migracji ludności do okolicznych gmin. Najbardziej ten proces jest widoczny w podpoznańskich gminach, w których przyrost mieszkańców w 2021 r. wyniósł m.in.: 1,3 tys. osób (3,9%) w Dopiewie, 1,1 tys. (3,3%) w Kórniku, po 0,8 tys. w Rokietnicy i Tarnowie Podgórny (odpowiednio 3,7% i 2,6%) oraz 0,7 tys. (2,1%) w Komornikach, przy ubytku w Poznaniu o 2,7 tys. osób (o 0,5%).

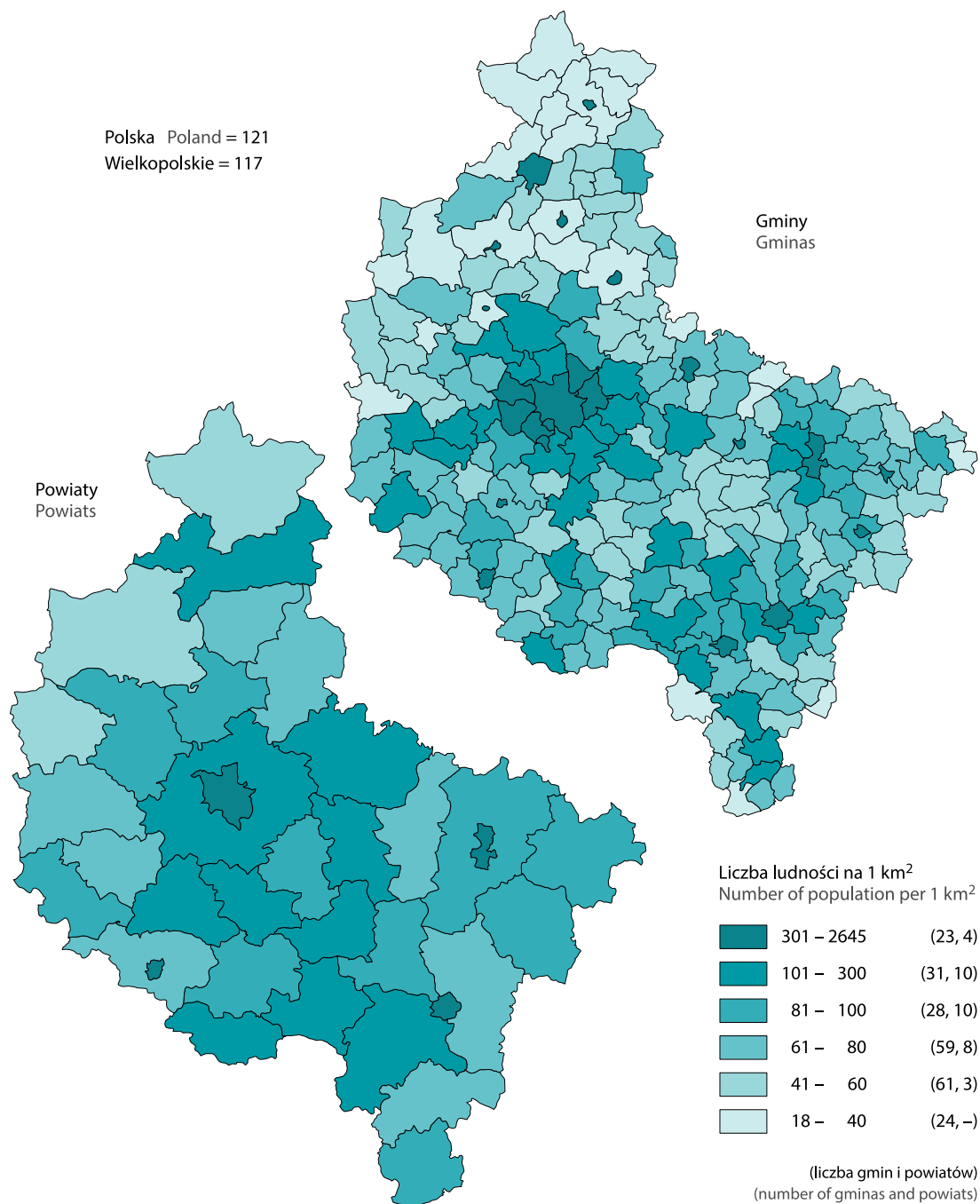
1.3. Rozmieszczenie ludności

1.3. Population distribution

Najmniej zaludnione są powiaty północno-zachodniej części województwa, charakteryzujące się niskim stopniem zurbanizowania, a tym samym znaczną dekoncentracją ludności, co wynika z występowania w tej części regionu rozległych terenów leśnych. W 2021 r. najniższy poziom wskaźnika odnotowano w powiatach: złotowskim (41 osób na 1 km²), czarnkowsko-trzcieńskim (47) i międzychodzkiem (49). Najsłabiej zaludnionymi gminami były: Miedzichowo w powiecie nowotomyskim (18 osób na 1 km²), Tarnówka, Okonek i Lipka w powiecie złotowskim (odpowiednio 22, 25 i 28), a także gminy wiejskie Chodzież i Powidz w powiecie słupeckim oraz Wieleń w czarnkowsko-trzcieńskim (wszystkie po 28 osób na 1 km²). W ujęciu powiatowym największą gęstością zaludnienia charakteryzują się miasta na prawach powiatu. W 2021 r. w Poznaniu na 1 km² powierzchni przypadało przeciętnie 2081 osób, w Lesznie wskaźnik zaludnienia wyniósł 1927 osób na 1 km², w Kaliszu – 1369, a w Koninie – 839. Wśród pozostałych powiatów najbardziej zaludnione były: poznański (230 osób na 1 km²), ostrowski (137), jarociński (120), gnieźnieński (113) i wrzesiński (111). Wśród gmin (pomijając gminy miejskie) były to przede wszystkim jednostki administracyjne z powiatu poznańskiego: Swarzędz (546 osób na 1 km²), Komorniki (542), Czerwonak (338), Tarnowo Podgórne i Dopiewo (po 313). W wielkopolskich miastach gęstość zaludnienia wynosiła przeciętnie 1171 osób na 1 km². Większą gęstością zaludnienia charakteryzowało się 47 spośród 115 miast, a w 6 z nich wskaźnik przekraczał 2500 osób na 1 km². Do najgęściej zaludnionych miast należały: Swarzędz (3521 osób na 1 km²), Nowe Skalmierzyce (2966), a także Nowy Tomyśl (2685), Kościan (2645), Wolsztyn (2584) i Września (2509).

**Mapa 2. Gęstość zaludnienia według powiatów i gmin w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 2. Population density by powiats and gminas in 2021
As of 31 December

W ciągu roku największe zmiany gęstości zaludnienia w ujęciu powiatowym zaobserwowano w Lesznie, gdzie liczba osób na 1 km² obniżyła się o 21 oraz w Kaliszu (o 17 mniej), Koninie (o 13 mniej) i Poznaniu (o 10 mniej). Natomiast obserwowany wzrost zaludnienia w przeliczeniu na 1 km² był znacznie wolniejszy – wskaźnik najbardziej zwiększył się w powiecie poznańskim (średnio o 4 osoby). Również w prze-

kroju gminnym największy przyrost zaludnienia odnotowano w gminach tego powiatu: w Dopiewie (o 12 osób na 1 km² więcej niż w 2020 r.), w Komornikach (o 11 osób), w Rokietnicy i na obszarze wiejskim Swarzędza (po 10 osób), Tarnowie Podgórnym (o 8 osób) oraz Kleszczewie (o 7 osób). Natomiast największy spadek zarejestrowano na obszarach miejskich gmin: Jarocin (o 401 osób na 1 km² mniej niż przed rokiem) i Rawicz (o 345 osób), a także Miłosław (o 83 osoby), Swarzędz (o 54 osoby), Nowy Tomyśl (o 44 osoby) oraz Nowe Skalmierzyce (o 43 osoby).

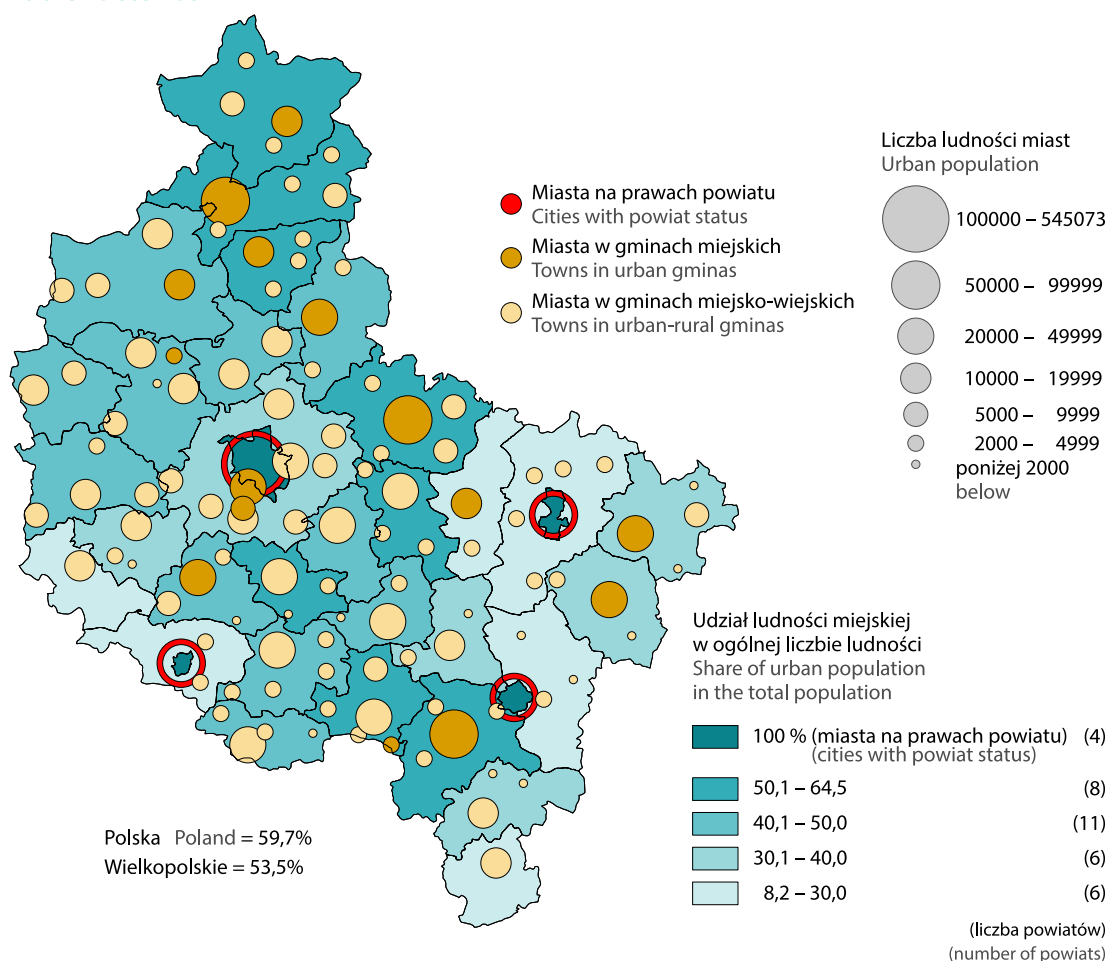
Współczynnik urbanizacji

Udział liczby ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności wyrażony w %.

Pomimo systematycznego spadku współczynnika urbanizacji od 2001 r., w wielkopolskim nadal przeżywała ludność zamieszkała w miastach. W końcu 2021 r. było to 1874,2 tys. osób, tj. o 8,1 tys. mniej niż przed rokiem. Odsetek ludności miejskiej wyniósł 53,5% i był o 6,2 p.proc. niższy niż przeciętnie w kraju. Porównując wartości wskaźnika z notowanymi w 2020 r. można zauważyć stosunkowo niewielkie zmiany (spadek o 0,2 p.proc.).

Mapa 3. Wskaźnik urbanizacji według powiatów w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 3. Urbanization rate by powiats in 2021
As of 31 December

Ponad 40% ludności miejskiej województwa (41,1%) koncentrowało się w 4 miastach na prawach powiatu, a stosunkowo duży udział miały również miasta w powiatach: poznańskim (7,2% ogółu ludności miejskiej), gnieźnieńskim i pilskim (po 4,5%) oraz ostrowskim (4,4%). Poza miastami na prawach powiatu, ludność miejska przeważała w 8 powiatach, tj. pilskim, gdzie współczynnik urbanizacji ukształtował się na poziomie 64,5%, chodzieskim (64,3%), gnieźnieńskim (59,8%), krotoszyńskim (59,5%), wrzesińskim (54,1%), śremskim (53,5%), ostrowskim (51,5%) i złotowskim (50,3%). Najbardziej „wiejski” charakter miały natomiast powiaty kaliski i leszczyński, gdzie współczynnik urbanizacji wyniósł odpowiednio 8,2% i 9,0%.

Na poziomie powiatów współczynnik urbanizacji wykazuje w większości z nich tendencję spadkową. W porównaniu z 2020 r. odsetek ludności miejskiej obniżył się w 23 spośród 31 powiatów ziemskich, przy czym najgłębszy spadek notowano w powiatach: poznańskim i śremskim (po 0,6 p.proc.), gnieźnieńskim (o 0,5 p.proc.), kolskim, nowotomyskim i szamotulskim (po 0,4 p.proc.). Udział ludności miejskiej zwiększył się w 4 powiatach, przy czym w chodzieskim (o 9,9 p.proc.) i kaliskim (o 2,1 p.proc.) wzrost wynikał w głównej mierze z nadania statusu miasta miejscowościom wiejskim Budzyń i Koźminiek. Do pozostałych powiatów należał jarociński (przyrost o 0,4 p.proc.) oraz średzki (o 0,1 p.proc.). Dodatkowo w grodziskim, gostyńskim, leszczyńskim i rawickim wskaźnik urbanizacji pozostał na poziomie sprzed roku.

W 2021 r. obszary wiejskie w województwie wielkopolskim (111 gmin wiejskich i wiejskie części 96 gmin miejsko-wiejskich) zamieszkiwało 46,5% ludności regionu. W ciągu roku udział ludności wiejskiej zwiększył się o 0,2 p.proc., przy średnim wzroście liczby mieszkańców wsi o 0,1%. W 2021 r. pierwsze 5 gmin, w których obserwowano największy wzrost liczby ludności wiejskiej, były skupione wokół Poznania, tj. Kleszczewo (o 4,9%), część wiejska gminy Kórnik (o 4,4%), Dopiewo (o 3,9%) oraz Rokietnica (o 3,7%) oraz część wiejska gminy Swarzędz (o 3,6%). Jest to proces tzw. „rozlewania się miasta” (eksurbanizacji), co oznacza, że tereny wiejskie otaczające miasto stają się zurbanizowanymi obszarami, chociaż nadal, w sensie administracyjnym, pozostają wsiami. Największy spadek liczby ludności odnotowano w gminach wiejskich Wapno (o 2,3%) i Drawsko (o 1,7%) oraz obszarze wiejskim gmin Gołańcz (o 2,1%) i Pyzdry (o 1,7%).

1.4. Ludność według płci

1.4. Population by sex

W końcu 2021 r. populacja kobiet liczyła 1799,1 tys. osób i była o 98,1 tys. większa od populacji mężczyzn. Podobnie jak w latach wcześniejszych kobiety stanowiły nieco ponad połowę ogółu ludności województwa wielkopolskiego (51,4%). W porównaniu z 2020 r. liczba kobiet obniżyła się w mniejszym stopniu niż mężczyzn (odpowiednio o 3,0 tys. i 4,0 tys. osób). W miastach obserwowano ubytek liczebności populacji kobiet o 3,7 tys. osób (wobec spadku o 4,5 tys. w grupie mężczyzn). Podczas gdy na terenach wiejskich odnotowano wzrost, który w przypadku kobiet wyniósł 0,7 tys. osób, a wśród mężczyzn – 0,4 tys. osób.

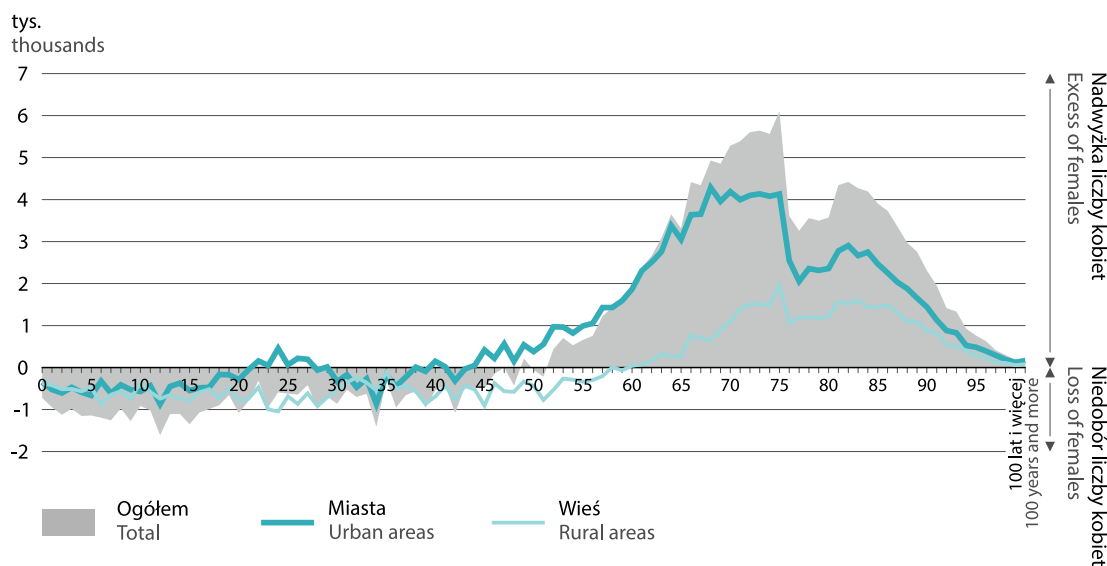
Podobnie jak w przypadku udziału kobiet w strukturze ludności, nie zmienił się istotnie poziom współczynnika feminizacji. W 2021 r. wskaźnik wyniósł 105,8 wobec 105,7 przed rokiem. W miastach przewaga liczebna kobiet była większa – na 100 mężczyzn przypadało przeciętnie 110,7 kobiet, podczas gdy na wsi utrzymywał się stan bliski równowadze płci (100,3 kobiet na 100 mężczyzn). Największe wartości współczynnika feminizacji osiąga w miastach na prawach powiatu. W 2021 r. w Kaliszu na 100 mężczyzn przypadało 115,4 kobiet, w Poznaniu – 114,4, w Koninie – 113,1, a w Lesznie – 111,0. Najbardziej wyrównane pod względem proporcji płci były powiaty grodziski i leszczyński, gdzie na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio po 100,8 i 100,9 kobiet.

W przekroju gmin największą przewagę liczebną kobiet obserwowano w gminach miejskich. Wyłączając z tej grupy miasta na prawach powiatu, współczynnik feminizacji wyniósł przeciętnie 109,8, a największy był w gminach: Koło (115,1), Turek (113,4), Chodzież (111,4), Kościan (110,5), Luboń (110,2) i Słupca (110,1). Wyjątek w tej grupie stanowiła gmina Sulmierzyce w powiecie krotoszyńskim, w której liczba kobiet jest mniejsza niż mężczyzn (wskaźnik 99,1). W gminach miejsko-wiejskich na 100 mężczyzn

przypadało przeciętnie 103,4 kobiety. Najwyższą wartość wskaźnik feminizacji przyjął w gminach: Rawicz (107,9), Szamotuły (107,1) oraz Swarzędz i Jarocin (po 107,0). W 23 gminach miejsko-wiejskich odnotowano przewagę mężczyzn, a największa była w gminie Gołańcz w wągrowieckim, gdzie na 100 mężczyzn przypadało 95,0 kobiet. W gminach wiejskich obserwuje się stan najbliższy równowadze płci (średnio 101,0 kobiet na 100 mężczyzn). Największą przewagę liczebną miały mieszkanki gminy Lisków w powiecie kaliskim (107,7) i Tarnowo Podgórne w poznańskim (106,6), podczas gdy w gminie Pakosław w rawickim oraz Chrzypsko Wielkie w międzychodzkiem na 100 mężczyzn przypadały odpowiednio 92,6 i 94,0 kobiety.

**Wykres 2. Różnica między liczbą kobiet a liczbą mężczyzn według wieku w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 2. Difference between the number of females and the number of males by age in 2021
As of 31 December

Współczynnik feminizacji jest zróżnicowany ze względu na wiek. W 2021 r. wśród ludności do 51 roku życia występuje liczebna przewaga mężczyzn (za wyjątkiem 49 roku życia) – na 100 mężczyzn w tej grupie wieku przypadała niespełna 97 kobiet. Dla osób w wieku 52 lat i więcej współczynnik feminizacji wyniósł 127,1, przy czym w najstarszych rocznikach wieku (75 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypada średnio 190 kobiet. Wśród mieszkańców wsi przewaga liczebna kobiet następuje dopiero począwszy od wieku 60 lat, w miastach już od 44 roku życia.

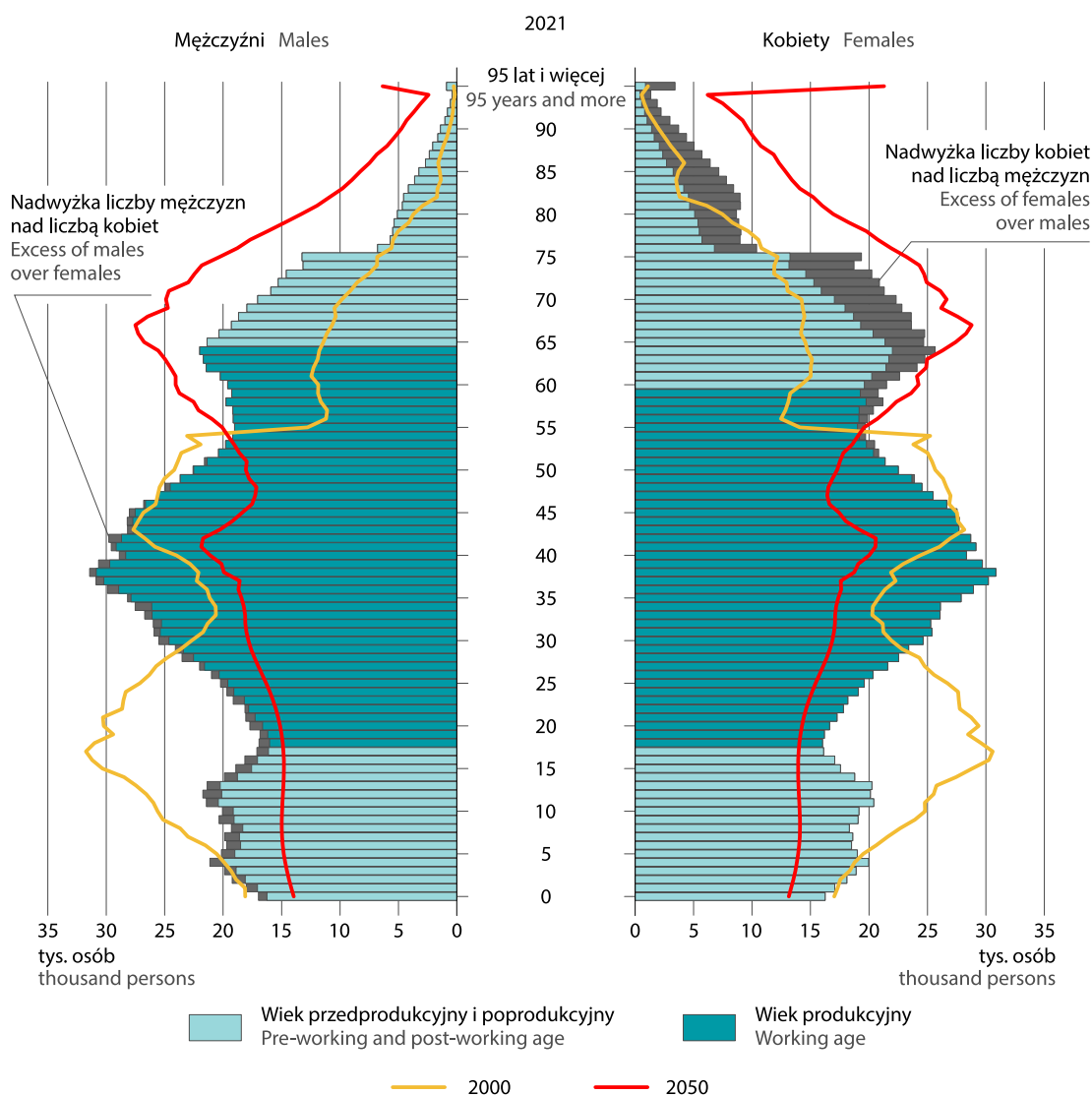
1.5. Ludności według ekonomicznych grup wieku

1.5. Population by economic age group

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku widoczny jest postępujący proces starzenia się populacji województwa wielkopolskiego. Podobnie jak w kraju, obserwowany jest tu systematyczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2021 r. liczebność tej grupy wieku zwiększyła się o 8,7 tys. osób, tj. o 1,2%. Mimo że odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ciągu roku wzrósł o 0,3 p.proc. do 21,0%, nadal był jednym z najniższych w kraju (za województwem małopolskim – 20,7% i pomorskim – 20,9%). Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zwiększyła się o 1,2 tys. osób, tj. o 0,2%. Udział tej zbiorowości ukształtował się na poziomie 19,6% (o 0,1 p.proc. wyżej niż przed rokiem). W tym aspekcie wielkopolskie ustępowało jedynie województwu pomorskiemu (19,8%). Zmniejszyła się natomiast liczba ludności w wieku produkcyjnym (o 16,9 tys. osób, tj. o 0,8%), a jej odsetek obniżył się o 0,4 p.proc. do 59,4%, co plasowało wielkopolskie w środku stawki województw (6. miejsce).

Wykres 3. Ludność według płci i wieku w latach 2000, 2021 oraz prognoza na 2050
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 3. Population by sex and age in 2000, 2021 and 2050 projection
 As of 31 December

Dla ludności w wieku produkcyjnym można dodatkowo zastosować podział na osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata) oraz niemobilnym (mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat). W porównaniu z 2020 r. populacja w wieku mobilnym zmniejszyła się o 1,7%, natomiast liczba ludności w wieku niemobilnym wzrosła o 0,8%. W rezultacie udział osób w wieku mobilnym w ludności ogółem zmniejszył się o 0,6 p.proc. do 37,4%, a odsetek ludności w wieku niemobilnym wzrósł o 0,3 p.proc. do 22,0%. Biorąc pod uwagę udział ludności w wieku produkcyjnym mobilnym, wielkopolskie zajęło 4. lokatę w kraju za województwami małopolskim (38,1%) pomorskim (37,7%) i mazowieckim (37,5%).

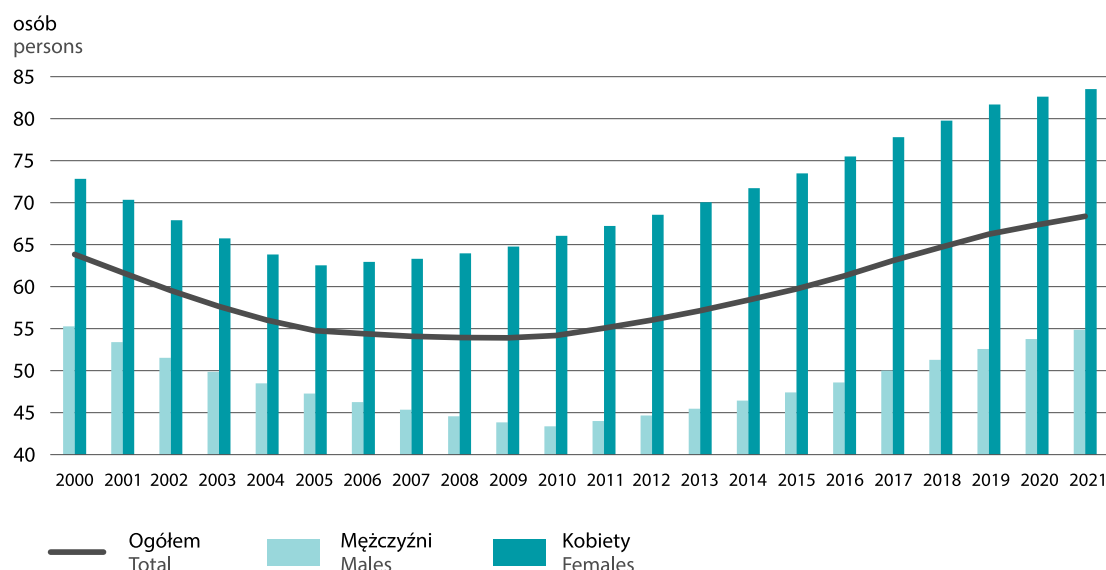
W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku widoczne są różnice zależne od miejsca zamieszkania. W 2021 r. udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w miastach był niższy niż na wsi (odpowiednio 17,4% i 58,7% wobec 22,1% i 60,2%). Odmienna sytuacja dotyczyła ludności w wieku poprodukcyjnym – udział tej grupy osób w miastach był wyższy niż przeciętnie na wsi (23,9% wobec 17,7%).

W zakresie wieku ekonomicznego istotne różnice występują także między powiatami. Najmłodszymi, tj. o najwyższym udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym, były powiaty poznański (w 2021 r. 23,5%; o 0,1 p.proc. więcej niż rok wcześniej) i leszczyński (22,9%; o 0,1 p.proc. więcej), natomiast najniższy wskaźnik obserwowano w miastach na prawach powiatu: Konin (15,2%; bez zmian w porównaniu z 2020 r.), Poznań (15,6%; o 0,2 p.proc. więcej), Kalisz (16,4%; o 0,1 p.proc. więcej) i Leszno (17,7%; podobnie jak przed rokiem). Największy udział ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w konińskim (61,1%; w porównaniu z 2020 r. spadek o 0,3 p.proc.), Poznaniu (60,7%, spadek o 0,2 p.proc.), kępińskim (60,2%; spadek o 0,4 p.proc.) oraz poznańskim i złotowskim (w obu powiatach 60,0%; spadek o 0,3 p.proc.), a najmniejszy, podobnie jak w przypadku odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym, w Kaliszu (56,5%; spadek o 0,4 p.proc.), Koninie (56,7%; spadek o 0,7 p.proc.) i Lesznie (57,4%; spadek o 0,6 p.proc.). Biorąc pod uwagę udział ludności w wieku poprodukcyjnym można stwierdzić, że najstarsi byli mieszkańcy Konina (28,1% osób w wieku poprodukcyjnym), a najmniejszy odsetek tej ludności odnotowano w powiecie poznańskim (16,5%).

Efektom zmian w strukturze ekonomicznych grup wieku jest obserwowany coroczny wzrost współczynnika obciążenia demograficznego. W 2021 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 68,4 osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym), tj. o 1 osobę więcej niż w 2020 r. (wobec 69,3 w kraju). Szybsze tempo wzrostu dotyczyło przede wszystkim wieku poprodukcyjnego, ponieważ cząstkowy współczynnik obciążenia liczony tylko dla tej grupy wieku zwiększył się o 0,7 do 35,4 osób, podczas gdy wskaźnik obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym wzrósł o 0,3 do 33,0.

Wykres 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. Non-working age population per 100 persons of working age
As of 31 December

W relacji liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym rozpatrywanej według płci obserwuje się istotne różnice. Dla kobiet współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł 83,5, podczas gdy dla mężczyzn wskaźnik ukształtował się na wyraźnie niższym poziomie (54,9). Tempo wzrostu miernika było nieco szybsze wśród mężczyzn niż w grupie kobiet (odpowiednio o 1,1 i 0,9). Zróżnicowanie współczynnika zaobserwowano także pod względem miejsca zamieszkania. W 2021 r. w miastach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 70,4 osób w wieku nieprodukcyjnym, natomiast na wsi – 66,1. W porównaniu z 2020 r. wskaźnik zwiększył się bardziej na terenach miejskich (o 1,2 wobec o 0,8 na wsi).

Współczynnik obciążenia demograficznego najniższą wartość przyjął w powiecie konińskim, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 63,6 osób w wieku nieprodukcyjnym. Niski poziom miernika odnotowano również w Poznaniu (64,8) oraz w powiatach: kępińskim (66,1), złotowskim (66,5) i poznańskim (66,6). Najwyższe wartości wskaźnik osiągnął natomiast w miastach na prawach powiatu: Kaliszu (77,1), Koninie (76,4) i Lesznie (74,1). W miastach na prawach powiatu na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało prawie 68 osób w wieku nieprodukcyjnym, przy czym były to przede wszystkim osoby w wieku poprodukcyjnym (ponad 41 osób na 100 w wieku produkcyjnym). Obciążenie głównie osobami starszymi przeważało jeszcze w 18 powiatach (nie licząc miast na prawach powiatu), w tym w największym stopniu w kolskim, pilskim i ostrowskim. W rezultacie na poziomie województwa współczynnik obciążenia demograficznego ludnością w wieku poprodukcyjnym był wyższy od współczynnika obciążenia demograficznego ludnością w wieku przedprodukcyjnym (35,4 wobec 33,0). W 13 powiatach cząstkowe współczynniki dla wieku poprodukcyjnego były niższe od liczonych dla wieku przedprodukcyjnego, co nadal oznacza liczebną przewagę osób, które dopiero będą wchodzić na rynek pracy, nad tymi, którzy rynek ten już opuścili. W najkorzystniejszej sytuacji były powiaty poznański i leszczyński, w których obciążenie osobami młodymi wyniosło odpowiednio 39,1 i 38,4, podczas gdy osobami w wieku poprodukcyjnym – 27,5 i 29,0.

1.6. Trwanie życia

1.6. Life expectancy

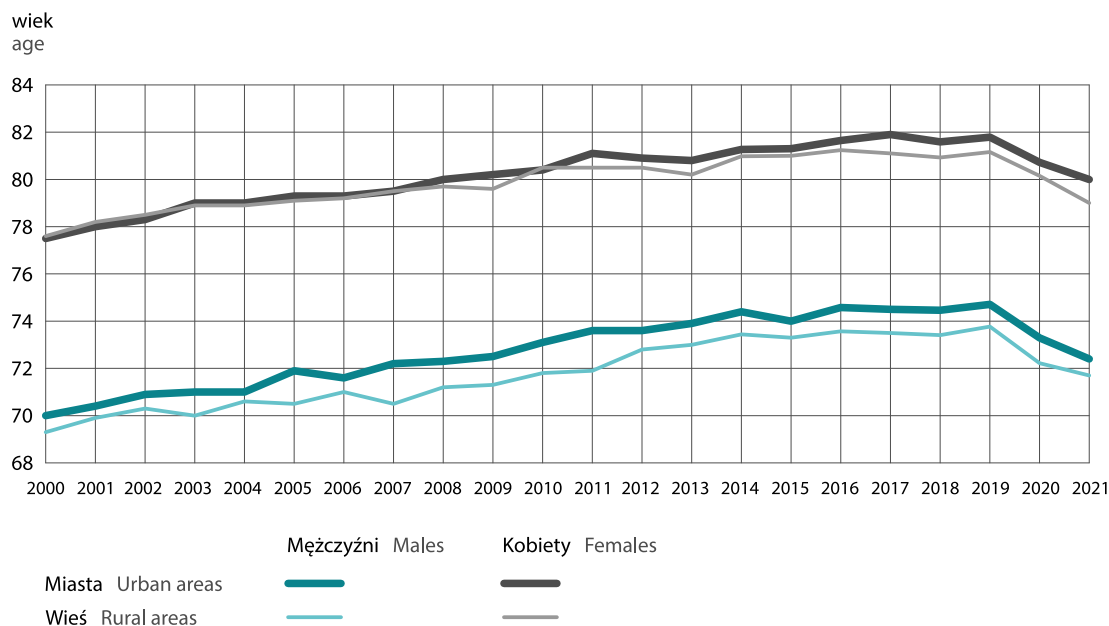
Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Od 2000 do 2019 r. trwanie życia w województwie wielkopolskim wydłużyło się o około 5 lat wśród mężczyzn oraz o 4 lata wśród kobiet. Wydłużanie trwania życia przez wiele lat wynikało głównie ze zmniejszenia umieralności niemowląt. W ostatnich latach coraz większego znaczenia nabierał również spadek częstości zgonów wśród osób starszych. Jednakże na skutek epidemii COVID-19 i związanej z nią zwiększonej liczby zgonów, trwanie życia w 2021 r. w porównaniu z 2019 r., uległo skróceniu o 2,2 lata w przypadku mężczyzn oraz o 1,9 w przypadku kobiet.

Urodzony w 2021 r. chłopiec miał przed sobą 72,1 lata przeciętnego trwania życia (w warunkach umieralności z tego roku), a dziewczynka – 79,6 lat. Mężczyźni w wielkopolskim żyli nieco dłużej niż przeciętnie w kraju (o 0,3 roku), natomiast kobiety – krócej (o 0,1). Krótsze trwanie życia mężczyzn wynika ze zjawiska wysokiej nadumieralności mężczyzn, które obserwowane jest we wszystkich grupach wieku, ale różnica ta zmniejsza się wraz z wiekiem. W województwie wielkopolskim w miastach żyje się dłużej niż na obszarach wiejskich. Przeciętne trwanie życia mężczyzn w miastach było o 0,6 roku dłuższe niż na wsi (72,4 wobec 71,7 lat), a kobiet średnio o 1 rok dłuższe (80,0 wobec 79,0 lat).

Długość trwania życia wykazuje również zróżnicowanie w przekroju regionalnym. W 2021 r. podregionem o najdłuższym przeciętnym trwaniu życia był Poznań, zarówno w przypadku mężczyzn (73,6 lat), jak i kobiet (81,2 lat). Z kolei najkrótsze trwanie życia odnotowano wśród mieszkańców podregionu pilskiego (odpowiednio 70,9 i 78,6 lat). Rozpiętość między najwyższym i najniższym wskaźnikiem wśród podregionów dla mężczyzn wyniosła 2,7 lat, a dla kobiet 2,6 lat.

Wykres 5. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat
 Chart 5. Life expectancy at 0 age

Oczekiwane trwanie życia w zdrowiu wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia bez niepełnosprawności osoba w wieku ukończonych x lat, pod warunkiem że aktualne warunki umieralności i utraty zdrowia populacji utrzymają się na obecnym poziomie.

Pełniejszą interpretację danych dotyczących trwania życia umożliwia analizowanie ich w powiązaniu ze stanem zdrowia. Wskaźnik przeciętnego trwania życia w zdrowiu określa dla danej osoby (o określonej płci i wieku) średnią liczbę lat życia bez niepełnosprawności. Wskaźnik dodaje wymiar jakościowy do przewidywanej liczby lat życia i pozwala na obserwację, czy dłuższe życie oznacza jednocześnie dłuższe życie w dobrym zdrowiu.

Jak wskazują wyniki badań GUS dotyczące 2021 r.¹, trwanie życia w zdrowiu w województwie wielkopolskim wyniosło dla kobiet 81,4% przewidywanego trwania życia, a dla mężczyzn 84,8%. Oznacza to, że w przypadku kobiet – spośród oczekiwanych w 2021 r. 79,6 lat trwania życia – pierwsze 64,8 lata to okres bez ograniczeń spowodowanych niepełnosprawnością. Dla mężczyzn wynosił on 61,1 lat w zdrowiu z przewidywanych 72,1 lat do przeżycia. W 2020 r. oczekiwana długość życia bez niepełnosprawności była nieco dłuższa (odpowiednio 64,9 i 61,2 lat). W kraju wskaźnik ukształtował się na poziomie 79,2% dla kobiet i 82,4% dla mężczyzn, co przełożyło się na długość oczekiwanego życia w zdrowiu wynoszącego odpowiednio 63,1 i 59,1 lat. Na tle innych województw wielkopolskie charakteryzuje się najdłuższym oczekiwanym trwaniem życia w zdrowiu zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn. Na kolejnych miejscach plasowały się zachodniopomorskie (odpowiednio 64,5 i 60,7 lat) oraz lubuskie (64,5 i 60,1 lat). Z kolei najkrótszą liczbę lat życia bez niepełnosprawności odnotowano w lubelskim (62,1 lata wśród kobiet i 58,3 lat dla mężczyzn) oraz podlaskim (odpowiednio 62,5 i 58,3 lat).

¹ Trwanie życia w zdrowiu w 2021 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-zdrowiu-w-2021-r-,5,2.html>

1.7. Starzenie się ludności

1.7. Population ageing

Starzenie się ludności jest procesem złożonym, na który wpływ ma szereg czynników m.in. zamożność społeczeństwa, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia czy polityka społeczna państwa. Zjawisko starzenia się należy rozpatrywać nie tylko w wymiarze demograficznym, ale ma ono także silny wpływ na procesy ekonomiczne oraz społeczne. W ciągu ostatnich dekad zwiększyła się intensywność tego zjawiska, co znalazło potwierdzenie m.in. we wzroście mediany wieku, współczynnika starości demograficznej, a także indeksu starości.

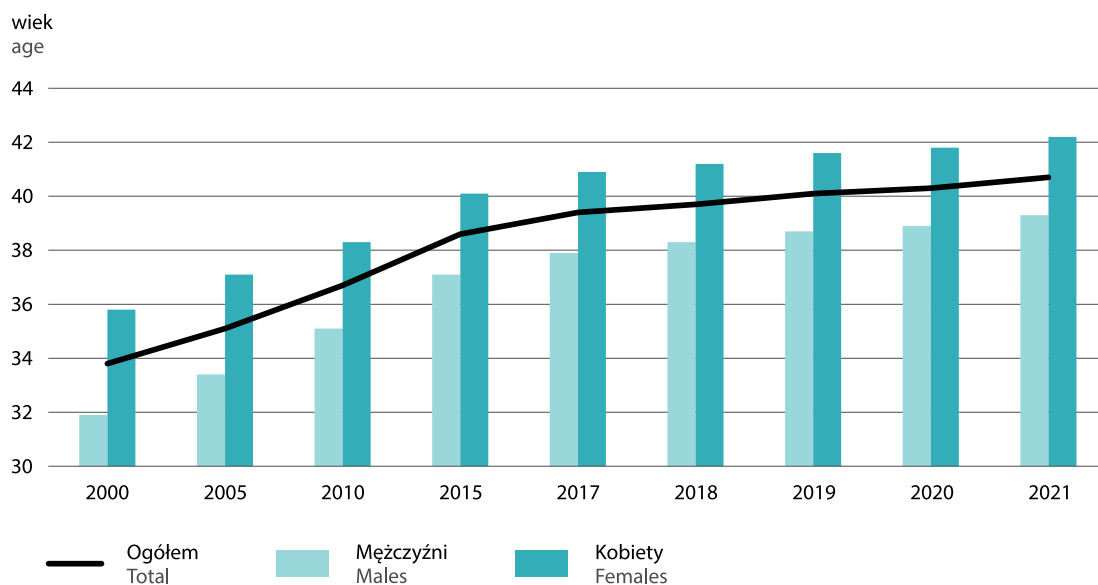
Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, której połowa ludności jeszcze nie przekroczyła, a druga połowa już osiągnęła.

O postępach procesu starzenia informuje systematyczny wzrost mediany wieku. W ciągu roku w województwie wielkopolskim wiek środkowy przesunął się z 40,3 w 2020 r. do 40,7 lat w 2021 r. (w kraju z 41,6 do 41,9). Młodszy niż w wielkopolskim byli tylko mieszkańcy pomorskiego i małopolskiego – wiek środkowy w obu województwach przyjął wartość 40,3 lat. Natomiast przeciętnie najstarszą populacją charakteryzowały się świętokrzyskie, gdzie mediana wieku wyniosła 43,9 lat, a także łódzkie oraz opolskie (po 43,7 lat).

Kobiety są starsze od mężczyzn – mediana wieku kobiet wzrosła z 41,8 w 2020 r. do 42,2 lat w 2021 r., podczas gdy wiek środkowy mężczyzn przesunął się z 38,9 do 39,3 lat. Wyższa mediana wieku charakteryzuje również ludność miejską; w 2021 r. wskaźnik wyniósł tam 42,2 lata wobec 39,0 na wsi (w 2020 r. 41,8 wobec 38,7).

Wykres 6. Mediana wieku ludności według płci
Stan w dniu 31 grudnia

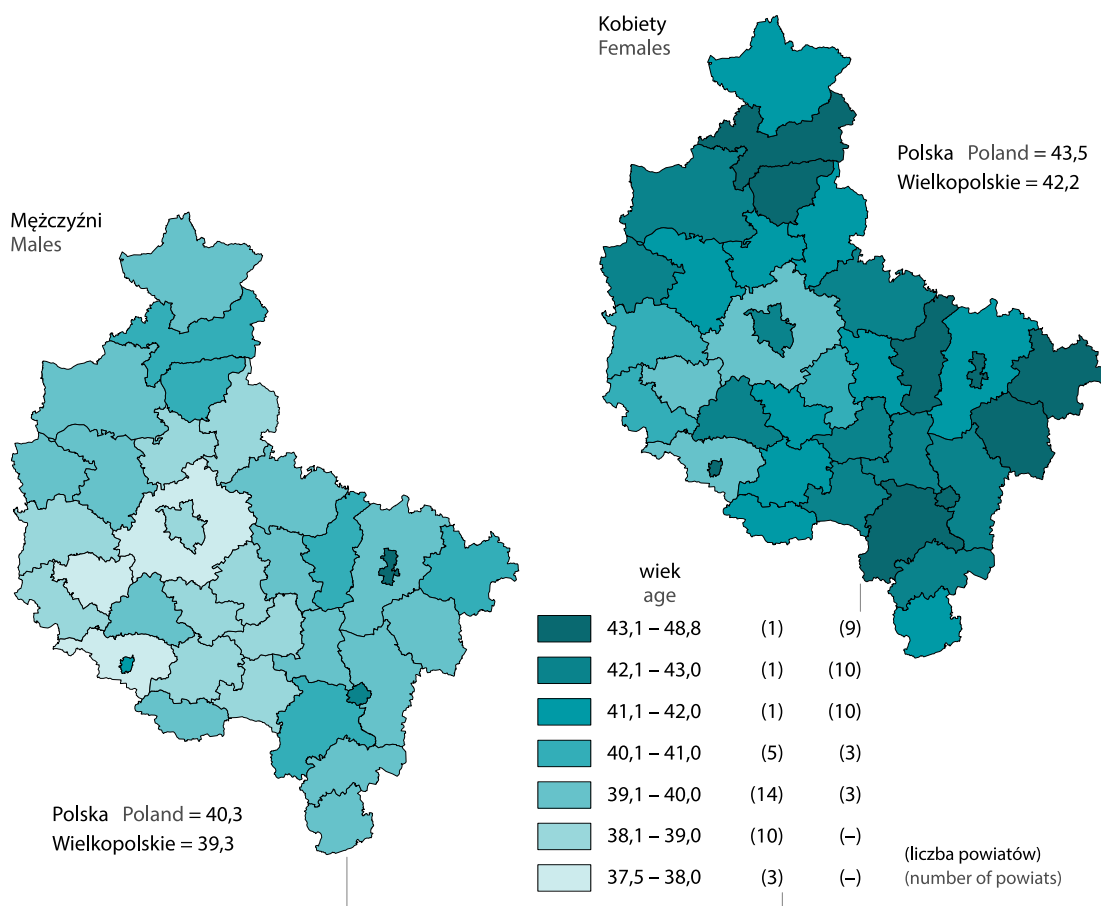
Chart 6. Median age of population by sex
As of 31 December

Najwyższą wartość mediany w 2021 r. odnotowano wśród mieszkańców Konina (46,2 wobec 45,7 lat przed rokiem), Kalisza (45,3 wobec 44,8) i Leszna (43,2 wobec 42,8). Najniższy wiek środkowy zaobserwowano natomiast w powiecie leszczyńskim (38,4 wobec 38,1 lat w 2020 r.), grodziskim (38,5 wobec 38,1) i poznańskim (38,7 wobec 38,4).

**Mapa 4. Mediana wieku ludności według płci i powiatów w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 4. Median age of population by sex and powiats in 2021
As of 31 December

Współczynnik starości demograficznej

Relacja liczby osób w starszym wieku (65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności.

W województwie wielkopolskim populacja osób w wieku 65 lat i więcej zwiększyła się w ciągu roku o 2,2% i w 2021 r. objęła 616,2 tys. (wśród mężczyzn wzrost wyniósł 2,5%, a w grupie kobiet – 2,0%). W zbiorowości osób starszych obserwuje się przewagę liczebną kobiet – ich udział wyniósł 59,5%, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż w 2020 r. Liczniejsza grupa ludności w wieku 65 lat i więcej mieszkała w miastach (61,4% wobec 38,6% na wsi).

Symptodem wskazującym na starzenie się społeczeństwa jest wzrost współczynnika starości demograficznej. W 2021 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności wyniósł 17,6%, tj. o 0,4 p.proc. wyżej niż przed rokiem. W pomorskim wskaźnik ukształtował się na podobnym poziomie, a niższy zaobserwowano jedynie w małopolskim (17,5%). Najwyższą jego wartość zanotowano natomiast w łódzkim (21,2%) i świętokrzyskim (21,1%).

Wyżej niż przeciętnie w województwie współczynnik kształtował się w grupie kobiet (20,4%, tj. o 0,4 p.proc. więcej niż 2020 r.) oraz wśród mieszkańców miast (20,2%; tj. o 0,5 p.proc. więcej). W zbiorowości mężczyzn współczynnik ten wyniósł 14,7% (o 0,4 p.proc. więcej niż rok wcześniej), a wśród mieszkańców wsi – 14,6% (o 0,3 p.proc. więcej).

Najniższe wartości współczynnik starości demograficznej przyjął w powiatach: poznańskim, w którym ukształtował się na poziomie 13,6% (o 0,4 p.proc. wyżej niż w 2020 r.), leszczyńskim – 14,2% (o 0,1 p.proc. wyżej), grodziskim – 14,9% (o 0,4 p.proc. wyżej) oraz konińskim – 15,5% (o 0,3 p.proc. wyżej). Najwyższe wartości tego miernika odnotowano natomiast w miastach na prawach powiatu: w Koninie – 24,1% (wzrost o 0,9 p.proc. w relacji do 2020 r.), w Kaliszu – 23,3% (wzrost o 0,6 p.proc.), w Lesznie – 21,1% (wzrost o 0,6 p.proc.) i w Poznaniu – 20,6% (wzrost o 0,4 p.proc.). Warto zauważyć, że trzy spośród czterech najniższych wartości współczynnika starości demograficznej odnotowano w powiatach okalających wymienione miasta.

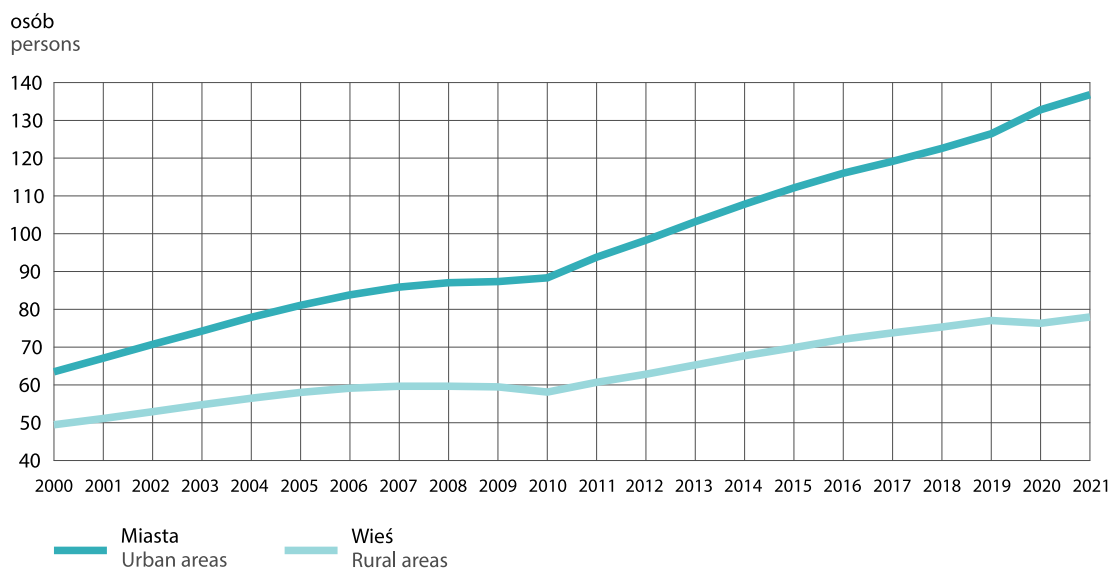
Wskaźnik/indeks starości

Relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.

Jednym ze wskaźników pozwalających na ocenę skali starzenia się społeczeństwa jest indeks starości. W 2021 r. w wielkopolskim miernik ten wyniósł 106 osób (o 3 osoby więcej niż przed rokiem). Oznacza to, że przeciętnie na 100 potencjalnych wnuków przypadało 106 dziadków. Wskaźnik niższy odnotowano jedynie w województwie pomorskim (105), a w małopolskim ukształtował się na podobnym poziomie jak w wielkopolskim (przy przeciętnej w kraju wynoszącej 122). Najwyższą wartość miernik ten osiągnął natomiast w świętokrzyskim (149) i łódzkim (146).

Wykres 7. Indeks starości Stan w dniu 31 grudnia

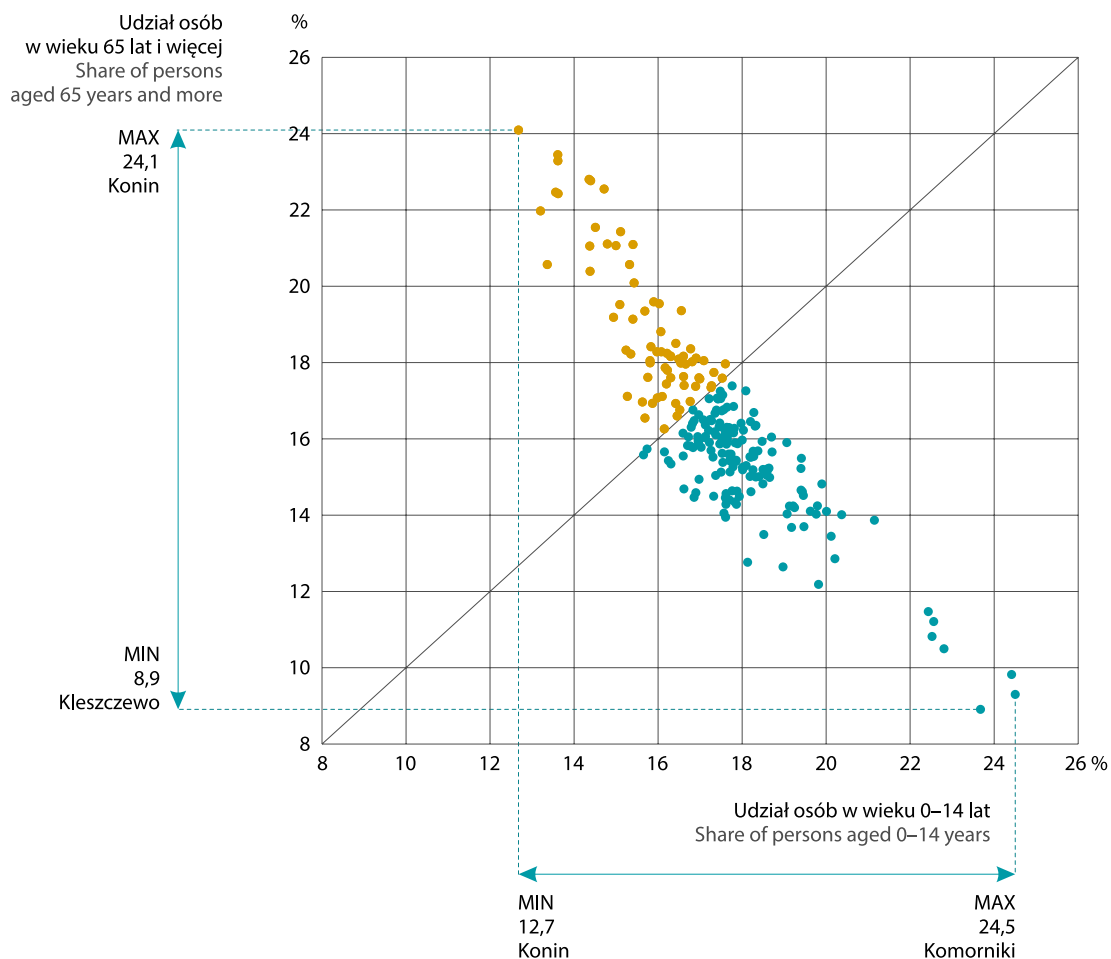
Chart 7. The old age index
As of 31 December

W podziale terytorialnym województwa można zaobserwować, że najmniej korzystnymi wielkościami indeksu starości charakteryzowały się miasta na prawach powiatu. Indeks przyjmował najwyższe wartości w Koninie, gdzie wyniósł 190 osób (o 9 więcej niż w 2020 r.), w Kaliszu – 171 (wzrost o 5), w Poznaniu – 154 (wzrost o 3) i w Lesznie – 143 (wzrost o 5). Najniższy poziom wskaźnika odnotowano w powiatach poznańskim – 67 osób (wzrost o 2), leszczyńskim – 73 (wzrost o 1), a także grodziskim – 80 (wzrost o 3).

**Wykres 8. Zróżnicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 8. The diversity of gminas in terms of the share of numer of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2021
As of 31 December

- Udział osób w wieku 65 lat i więcej większy od udziału osób w wieku 0–14 lat (72 gminy)
Share of persons aged 65 years and more is greater than share of persons aged 0–14 years (72 gminas)
- Udział osób w wieku 0–14 lat większy lub równy od udziału osób w wieku 65 lat i więcej (154 gminy)
Share of persons aged 0–14 years is greater than or equal to share of persons aged 65 years and more (154 gminas)

Podwójne starzenie się populacji

Udział osób w wieku 85 lat i więcej wśród osób w wieku 65 lat i więcej.

Oznacza zmianę struktury populacji w starszym wieku charakteryzującą się zwiększeniem liczby i proporcji osób w najstarszych grupach wiekowych.

Miernikiem, który również pozwala zobrazować skalę starzenia się społeczeństwa jest udział liczby osób najstarszych (85 lat i więcej) wśród osób w wieku 65 lat i więcej. W województwie wielkopolskim zmniejszył się on z 10,2% w 2020 r. do 10,0% w 2021 r. Podobny odsetek obserwowano w śląskim, a jedynie w lubuskim – 9,6%, a najwyższy w podlaskim – 13,1%, przy średniej wartości w kraju na poziomie 11,1%. Udział liczby osób najstarszych wśród osób w wieku 65 lat i więcej najniższe wartości przyjmował w powiatach: śremskim (8,2%), wolsztyńskim (8,3%) oraz obornickim (8,4%). Z kolei najwyższy poziom tego miernika notowano w Poznaniu (12,3%), kaliskim (11,2%) i konińskim (10,9%).

Rozdział 2

Chapter 2

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

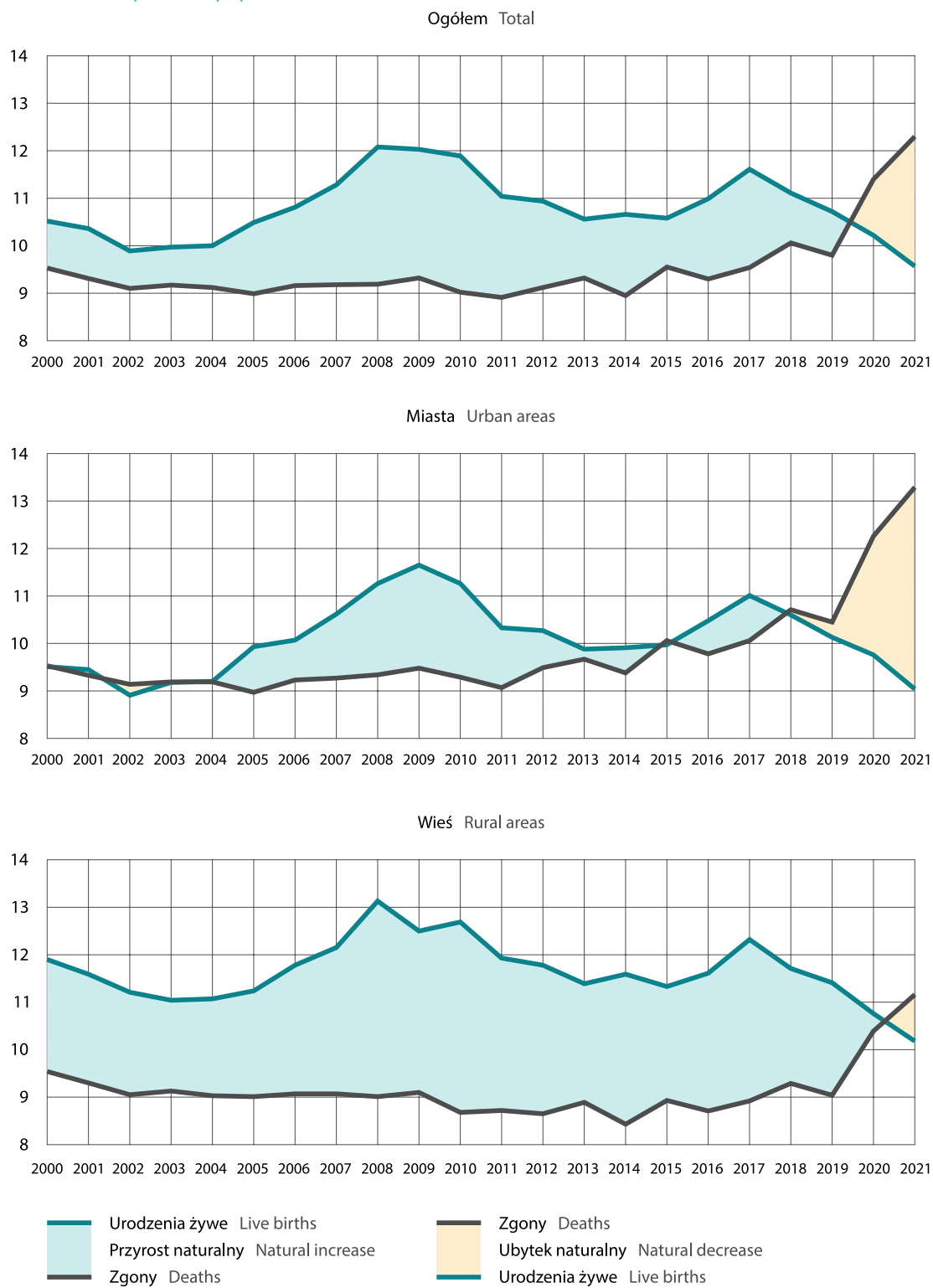
Ruch naturalny ludności kształtowany jest przez jego dynamiczne elementy, tj. zawieranie związków małżeńskich, orzekane przez sądy rozwody i separacje, urodzenia oraz zgony. Wywierają one kluczowy wpływ na stan i strukturę ludności w danej jednostce terytorialnej.

Tablica 2. Podstawowe dane o ruchu naturalnym ludności w 2021 r.
Table 2. Major data on vital statistics of population in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Małżeństwa zawarte Marriages contracted	15916	8533	7383
na 1000 ludności per 1000 population	4,54	4,54	4,55
w tym wyznaniowe ^a of which church or religious ^a	8574	4094	4480
na 1000 ludności per 1000 population	2,45	2,18	2,76
Separacje Separations	54	37	17
na 100 tys. ludności per 100 thousand population	1,54	1,97	1,05
Rozwody Divorces	5467	3502	1965
na 1000 ludności per 1000 population	1,56	1,86	1,21
Urodzenia żywe Live births	33512	17000	16512
na 1000 ludności per 1000 population	9,57	9,04	10,18
Zgony Deaths	43096	24999	18097
na 1000 ludności per 1000 population	12,30	13,29	11,16
w tym niemowląt of which infants	126	53	73
na 1000 urodzeń żywych per 1000 live births	3,76	3,12	4,42
Przyrost naturalny Natural increase	-9584	-7999	-1585
na 1000 ludności per 1000 population	-2,74	-4,25	-0,98

a Ze skutkami cywilnymi.
a With civil law consequences.

Wykres 9. Ruch naturalny na 1000 ludności
Chart 9. Vital statistics per 1000 population

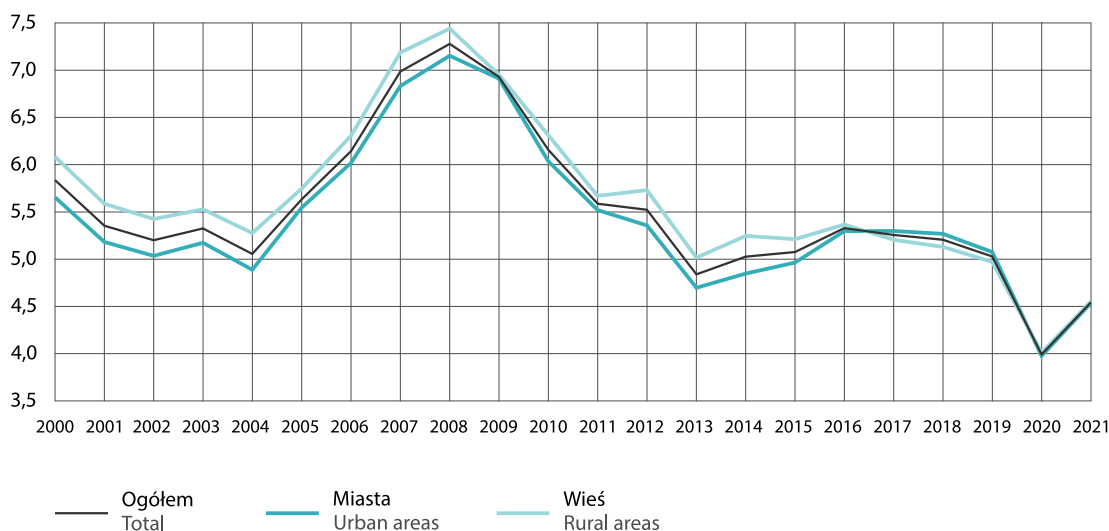

2.1. Małżeństwa

2.1. Marriages

Małżeństwa stanowią jeden z istotnych czynników wpływających na poziom urodzeń. Częstość zawieranych związków wynika ze struktury wieku ludności, ale zależy także od uwarunkowań kulturowych, tradycji i zwyczajów, światopoglądu oraz modelu formowania rodziny. Pomimo wzrostu w stosunku do poprzedniego roku, liczba małżeństw zawartych w 2021 r. nadal była mniejsza niż w latach ubiegłych. W województwie wielkopolskim w tym okresie zarejestrowano 15,9 tys. nowych małżeństw (8,5 tys. w miastach i 7,4 tys. na wsi), tj. o 13,5% więcej niż przed rokiem. W kraju liczba zawieranych małżeństw zwiększyła się o 16,0%. Wzrost dotyczył wszystkich województw – największy odnotowano w świętokrzyskim (o 19,1%), a najmniejszy w kujawsko-pomorskim (o 11,7%). W przeliczeniu na 1000 ludności w 2021 r. w wielkopolskim zawarto średnio 4,54 małżeństw (3,99 przed rokiem), co dawało 3. pozycję w kraju. Najwyższą wartością współczynnika małżeństw na 1000 ludności charakteryzowały się województwa małopolskie (4,85 wobec 4,21 w 2020 r.) i pomorskie (4,70 wobec 4,00), natomiast najniższą – warmińsko-mazurskie (4,06 wobec 3,43) i opolskie (4,08 wobec 3,47). W Polsce przeciętna wartość analizowanego współczynnika wyniosła 4,43 (3,80 przed rokiem).

Wykres 10. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 10. Marriages contracted per 1000 population

W 2021 r. małżeństwa zarejestrowane w miastach stanowiły 53,6% ogólnej liczby małżeństw (podobnie jak przed rokiem). Częstość ich zawierania była jednak nieco wyższa na obszarach wiejskich niż w miastach. W przeliczeniu na 1000 ludności na wsi odnotowano 4,55 małżeństw, podczas gdy w miastach – 4,54 (przed rokiem odpowiednio 4,01 i 3,98). W kraju odsetek małżeństw w miastach był wyższy niż w wielkopolskim i wyniósł 59,8%, natomiast współczynnik zawieranych małżeństw ukształtował się na niższym poziomie (4,43 zarówno w miastach, jak i na wsi).

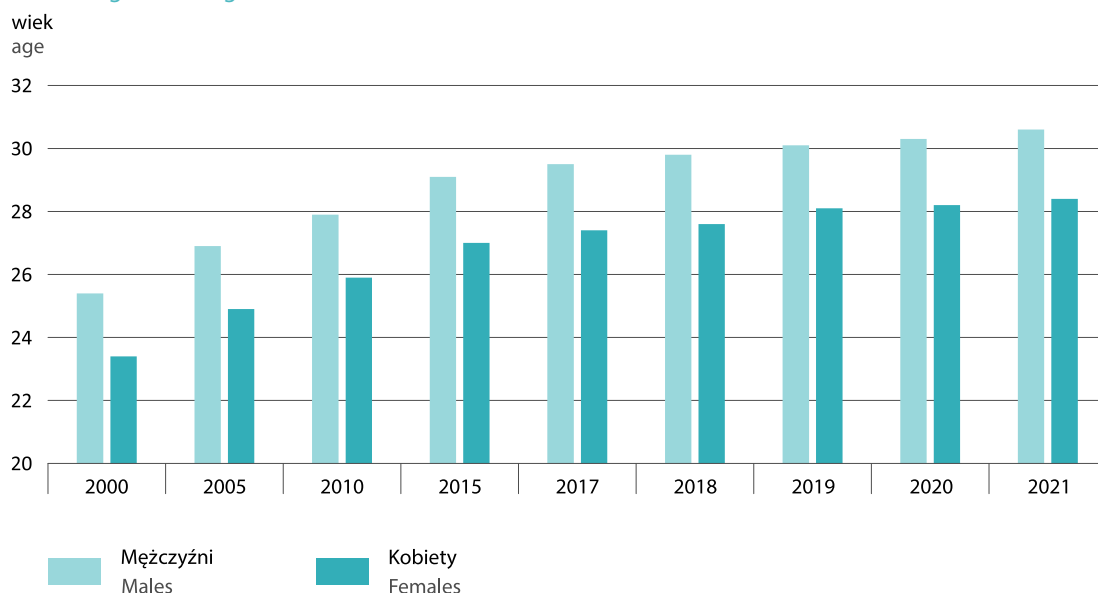
Największe natężenie zawieranych małżeństw w 2021 r. odnotowano w powiatach grodziskim (5,43 wobec 4,02 w 2020 r.), leszczyńskim (5,27 wobec 3,99) oraz ostrzeszowskim (5,09 wobec 3,71), natomiast najmniejsze w Kaliszu (3,53 wobec 3,44), a także w powiecie chodzieskim (3,84 wobec 4,19 przed rokiem).

W 2021 r. w większości powiatów zawarto więcej małżeństw niż w poprzednim roku. Największy wzrost zaobserwowano w powiatach: kępińskim (o 37,5%), ostrzeszowskim (o 36,6%), grodziskim (o 34,6%) oraz leszczyńskim (o 33,8%), natomiast spadek zanotowano w czterech powiatach – w chodzieskim (o 8,8%), słupeckim (o 7,0%), kaliskim (o 3,0%) oraz w Koninie (o 0,7%).

Najlichnniejszą grupą wśród nowożeńców są osoby w wieku od 25 do 29 lat. W 2021 r. małżeństwa zawarte przez osoby z tej grupy wieku stanowiły 23,8% ogólnej liczby nowo zawartych związków (23,5% w 2020 r.). Zmniejszył się udział małżeństw zawieranych przez mężczyzn w wieku 25–29 lat z kobietami z młodszej grupy wieku (20–24 lata); takie związki stanowiły 10,3%, (1,4 p.proc. mniej niż przed rokiem).

W ciągu roku zaobserwowano nieznaczne przesunięcie się mediany wieku wśród nowożeńców. W przypadku mężczyzn wiek środkowy wzrósł z 30,3 lat w 2020 r. do 30,6 lat w 2021 r., natomiast wśród kobiet odpowiednio z 28,2 lat do 28,4 lat. W miastach mediana nowożeńców był wyższa od przeciętnej dla województwa i w 2021 r. wyniosła 31,4 lat dla mężczyzn oraz 29,2 lat dla kobiet (przed rokiem odpowiednio 31,1 lat i 28,9 lat). Na wsi wiek środkowy nowożeńców w ciągu roku przesunął się z 29,4 do 29,8 lat w przypadku mężczyzn oraz z 27,3 do 27,6 lat wśród kobiet.

Wykres 11. Mediana wieku nowożeńców
Chart 11. Median age of bridegrooms and brides

W całym 2021 r. zostało rozwiązanych 23,8 tys. małżeństw, tj. o 11,6% więcej niż przed rokiem. Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych osób pozostających w związku małżeńskim odnotowano ujemną różnicę między małżeństwami zawartymi i rozwiązanymi (-7,4 tys.; w 2020 r. -6,7 tys.). Częstszą przyczyną rozwiązania małżeństwa była śmierć męża (55,4% ogólnej liczby rozwiązywanych małżeństw, wobec 58,8% w 2020 r.) niż śmierć żony (odpowiednio 21,6% wobec 21,9%). Przez rozwód rozwiązanych zostało 23,0% małżeństw (19,3% w 2020 r.). W efekcie tych zmian na koniec 2021 r. liczba małżeństw istniejących sięgała 810,2 tys., co stanowiło 9,4% wszystkich małżeństw w kraju.

Na 1000 istniejących małżeństw w 2021 r. 29,4 małżeństw zostało rozwiązanych (w tym 22,6 przez śmierć współmałżonka, a 6,7 przez rozwód). Na wsi wskaźnik ten był niższy niż w miastach i wyniósł 25,0 wobec 33,4. W kraju współczynnik małżeństw rozwiązanych ukształtował się na poziomie 31,1 na 1000 istniejących małżeństw.

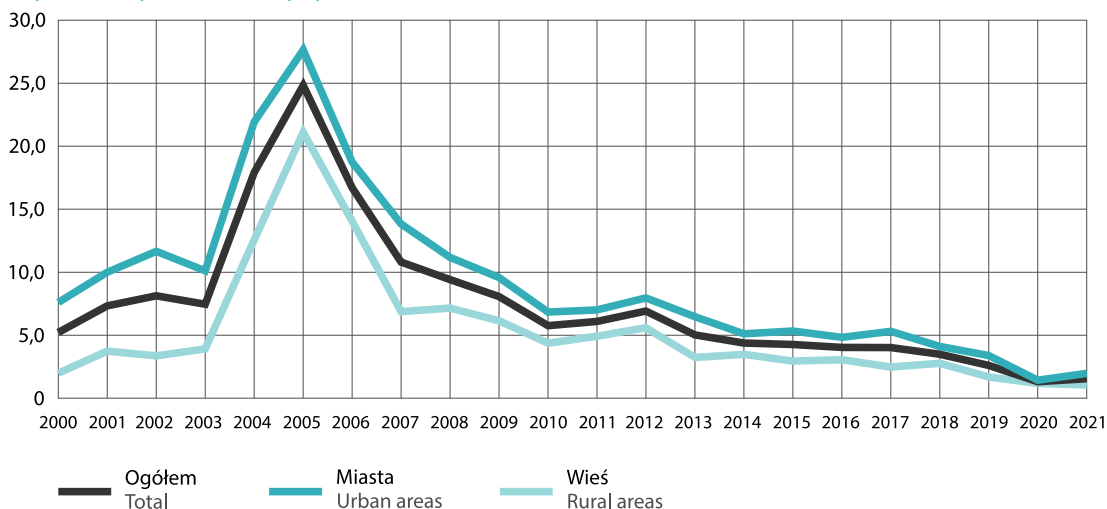
2.2. Separacje

2.2. Separations

Procedura prawnego orzekania separacji została wprowadzona w Polsce w końcu 1999 r. W 2021 r., po raz pierwszy od 2012 r., odnotowano w stosunku rocznym wzrost liczby orzeczonych separacji.

W 2021 r. w województwie wielkopolskim sądy orzekły 54 separacje, o 8 więcej niż rok wcześniej. W przeliczeniu na 100 tys. ludności orzeczono 1,54 separacji (przed rokiem 1,31). Najwyższą wartość natężenia separacji odnotowano w województwie śląskim (3,03), przy przeciętnej dla kraju 1,98. Wskaźnik separacji na 1000 nowo zawartych małżeństw kształtował się na poziomie 3,39 wobec 3,28 w 2020 r. Największą wartość miernik ten przyjął w śląskim (6,97), a najniższą w pomorskim (2,25), przy średniej dla kraju wynoszącej 4,46.

Wykres 12. Separacje na 100 tys. ludności
Chart 12. Separations per thousand population

W 2021 r. najwięcej separacji w przeliczeniu na 100 tys. ludności orzeczono w powiatach: ostrzeszowskim i słupeckim (odpowiednio 3,64 i 3,45), a najmniej w gnieźnieńskim (0,70) i pilskim (0,76 w 2020 r.).

Co roku odnotowuje się też przypadki zniesienia separacji, tj. powrotu do małżeństwa, jednak większość pozostających w prawnej separacji małżeństw wnosi o rozwód. W 2021 r. sądy orzekły zniesienie separacji w stosunku do 18 separowanych małżeństw (33 w 2020 r.), a w całym kraju – do 203 (401 w 2020 r.).

2.3. Rozwody

2.3. Divorces

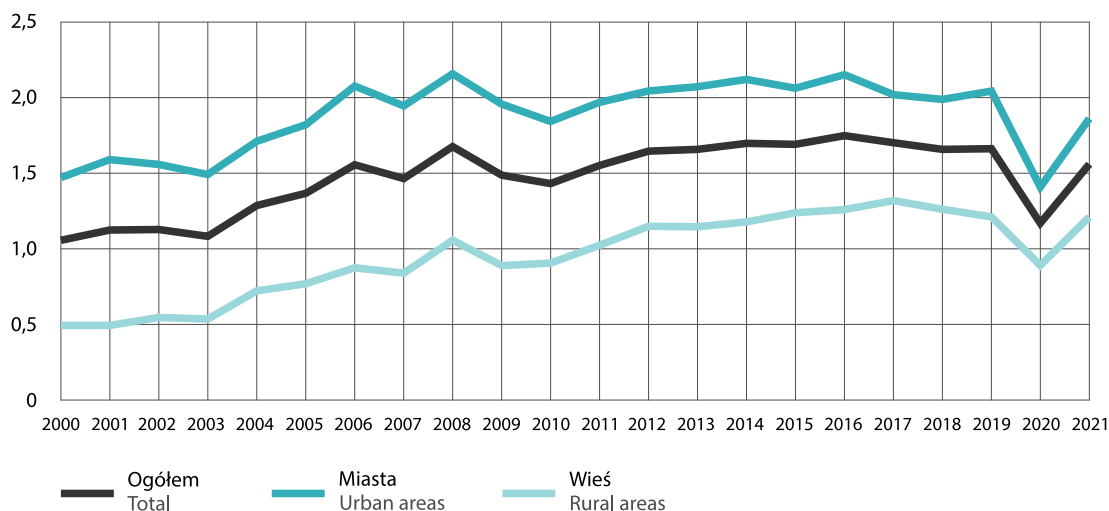
W 2021 r. w województwie wielkopolskim wskutek rozvodu zostało rozwiązanych 5,5 tys. małżeństw, tj. o 33,1% więcej niż przed rokiem. W kraju liczba rozwodów zwiększyła się w tym czasie o 18,6%.

Wskaźnik orzeczonych rozwodów w przeliczeniu na 1000 ludności kształtował się na poziomie wyższym niż w 2020 r. (1,56 wobec 1,17; w kraju 1,60 wobec 1,34). Województwami o najwyższym wskaźniku natężenia rozwodów w 2021 r. były zachodniopomorskie (1,92), kujawsko-pomorskie (1,87) i dolnośląskie (1,73), natomiast najniższe wartości omawianego miernika zaobserwowano w podkarpackim (1,22), małopolskim (1,29) oraz łódzkim (1,37).

Na 1000 małżeństw zawartych w 2021 r. w wielkopolskim przypadało średnio 343,5 rozwodów wobec 293,1 w 2020 r., natomiast na 1000 istniejących małżeństw – 6,7 rozwodów, wobec 5,0 rok wcześniej. W kraju najwyższy wskaźnik rozwodów przypadających na 1000 nowo zawartych małżeństw zanotowano w województwach zachodniopomorskim (453,2), kujawsko-pomorskim (441,0) oraz warmińsko-mazurskim (423,9). Podobnie było w przypadku wskaźnika na 1000 istniejących małżeństw – najwyższe wartości współczynnik przyjął w zachodniopomorskim (8,9) i kujawsko-pomorskim (8,2).

Wiecej par małżeńskich rozwodzi się w miastach niż na wsi. W 2021 r. rozwody w miastach stanowiły 64,1% ogółu orzeczeń wobec 35,9% na wsi (w 2020 r. było to 64,8% wobec 35,2%). Wskaźnik rozwodów na 1000 ludności wyniósł tu 1,86 wobec 1,21 na wsi (przed rokiem 1,41 wobec 0,89), a biorąc pod uwagę ludność w wieku 20 lat i więcej – 2,30 wobec 1,60 (w 2020 r. 1,74 wobec 1,18). Na 1000 nowo zawartych małżeństw w miastach przypadało w tym czasie średnio 410,4 rozwodów, podczas gdy na wsi – 266,2 (w 2020 r. odpowiednio 354,3 i 222,2), natomiast na 1000 istniejących małżeństw orzeczono 8,4 rozwodów w miastach wobec 5,0 na wsi (w 2020 r. odpowiednio 6,2 wobec 3,7).

Wykres 13. Rozwody na 1000 ludności
Chart 13. Divorces per 1000 population

Natężenie orzeczeń rozwodowych nie jest jednakowe na obszarze całego województwa. W 2021 r. najwięcej rozwodów – w przeliczeniu na 1000 ludności – zarejestrowano w Koninie (2,73 wobec 1,54 przed rokiem), Lesznie (2,08 wobec 1,82) oraz powiecie obornickim (1,96 wobec 1,12), natomiast najmniej było ich w powiatach: kaliskim (0,97 wobec 1,24 w 2020 r.), kępińskim (0,99 wobec 1,18) i pleszewskim (1,13 wobec 1,08).

2.4. Urodzenia żywe

2.4. Live births

W 2021 r. w województwie wielkopolskim zarejestrowano 33,5 tys. urodzeń żywych. Liczba urodzeń obniżyła się o 2,4 tys. w porównaniu z rokiem poprzednim, tj. o 6,6% (w kraju spadek o 6,7%). Zmniejszył się również współczynnik urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności z 10,22 w 2020 r. do 9,57 (w kraju z 9,31 do 8,73). Wielkopolskie biorąc pod uwagę wartość wskaźnika natężenia urodzeń zajmuje 4. lokatę w kraju, po województwach: pomorskim (9,90), mazowieckim (9,78) i małopolskim (9,70).

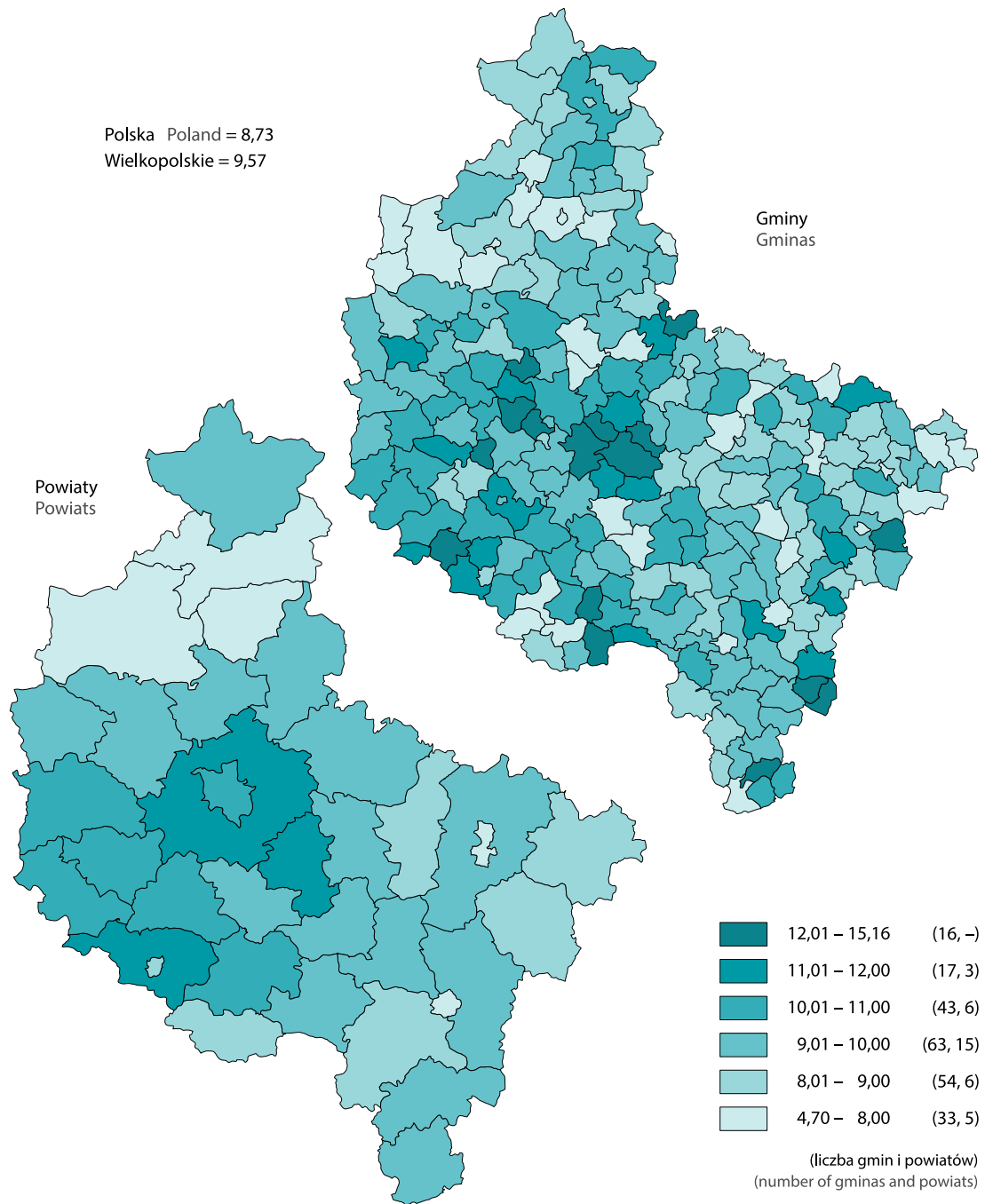
Wśród noworodków nieznacznie przeważali chłopcy (51,2%). W ich przypadku współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności osiągnął wartość 10,07 wobec 9,09 dla dziewczynek (w 2020 r. 10,81 wobec 9,66). W 2021 r. nieco więcej dzieci urodziło się w miastach, ale współczynnik urodzeń kształtował się tam na poziomie 9,04 wobec 10,18 na wsi. Natężenie urodzeń było niższe odpowiednio o 0,72 i 0,57 w porównaniu z rokiem poprzednim.

Najwięcej urodzeń na 1000 ludności w 2021 r. odnotowano w powiecie średzkim, gdzie współczynnik wyniósł 11,63 (wobec 11,84 w 2020 r.), a także w leszczyńskim (11,17 wobec 11,98) i poznańskim (11,05 wobec 11,58), a najmniej było ich w Koninie (6,48 wobec 7,57 przed rokiem) i Kaliszu (7,57 wobec 7,96). W ujęciu gminnym największe natężenie urodzeń żywych obserwowano w gminach: Kleszczewo (15,16; o 0,43 mniej niż w 2020 r.) i Komorniki (13,99; o 0,84 mniej) w powiecie poznańskim oraz w gminie Jutrosin w rawickim (13,52; o 0,44 więcej), natomiast najmniejsze w gminie Wapno w powiecie wągrowieckim (4,70; o 2,79 mniej), a także w gminie wiejskiej Chodzież (6,46; o 3,13 mniej) oraz w Koninie (6,48; o 1,09 mniej).

Jednym z istotnych czynników kształtowania się procesu urodzeń jest liczba kobiet w wieku prokreacyjnym. W ciągu roku populacja kobiet w wieku 15–49 lat zmniejszyła się o 0,6%. Spadek ten w większym stopniu dotyczył miast niż wsi (odpowiednio 0,9% i 0,3%). Największa aktywność prokreacyjna kobiet przypada między 25 a 34 rokiem życia (66,2% wszystkich urodzeń). W częściowych grupach wieku (25–29 i 30–34 lata) obserwowano spadek liczebności kobiet w porównaniu z 2020 r. odpowiednio o 4,2% i 2,4%.

Średni wiek matek w chwili rodzenia, podobnie jak w 2020 r., wyniósł 30,2 lat i był nieco niższy niż przeciętnie w kraju (30,6 lat). Mediana wieku matek jest uzależniona od stopnia wykształcenia kobiet. W przypadku matek posiadających wyższe wykształcenie mediana wyniosła 31,4 lat (31,3 w 2020 r.), dla kobiet z wykształceniem policealnym – 30,5 lat (wobec 30,7), z wykształceniem średnim – 28,9 lat (wobec 29,1), zasadniczym zawodowym – 28,3 lat (wobec 28,4), gimnazjalnym – 23,0 lat (wobec 21,6), podstawowym – 26,1 lat (wobec 27,0) i niepełnym podstawowym – 28,0 lat (wobec 21,5).

Mapa 5. Urodzenia żywe na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2021 r.
 Map 5. Live births per 1000 population by powiats and gminas in 2021

2.5. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności

2.5. Female fertility rate and reproduction rates

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częściowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Miarą wykorzystywaną w analizach dotyczących urodzeń jest płodność kobiet, mierzona współczynnikiem płodności, wyrażającym stosunek liczby urodzeń żywych do liczby kobiet będących w wieku rozrodczym. W 2021 r. współczynnik płodności w województwie wielkopolskim wyniósł 40,54, tj. o 2,62 mniej niż w roku poprzednim. Wskaźnik bardziej obniżył się w miastach (o 2,87 do 38,52 wobec spadku o 2,36 do 42,85 na wsi).

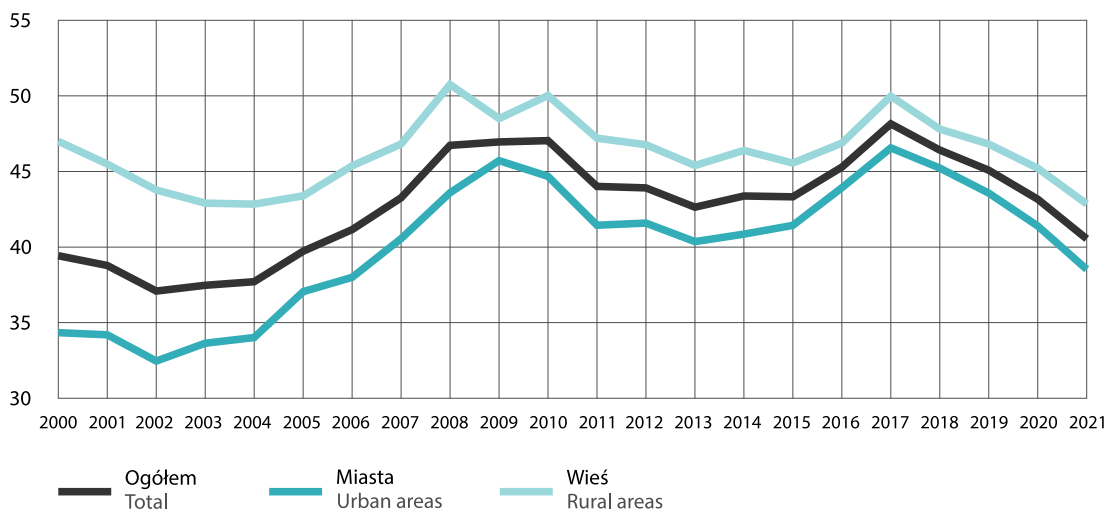
W 2021 r. najwyższy współczynnik płodności charakteryzował powiaty: średzki (50,06 wobec 50,88 rok wcześniej), leszczyński (46,81 wobec 50,08), grodziski (45,47 wobec 52,75) oraz wolsztyński (45,27 wobec 50,76), natomiast najniższy – Konin (30,39 wobec 35,03), powiat chodzieski (33,10 wobec 38,75) oraz Kalisz (34,45 wobec 35,93).

Tablica 3. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności w 2021 r.
Table 3. Female fertility and reproduction rates of population in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility – live births per 1000 women aged:			
15–49 ^{ab} lat years	40,54	38,52	42,85
15–19 ^a	6,87	6,95	6,80
20–24	47,62	41,70	54,40
25–29	102,49	88,04	120,92
30–34	84,77	82,93	86,90
35–39	35,87	36,42	35,23
40–44	7,76	8,24	7,20
45–49 ^b lat years	0,35	0,31	0,39
Współczynniki: Rates:			
Dzietności ogólnej Total fertility	1,425	1,316	1,560
Reprodukcji brutto Gross reproduction	0,696	0,645	0,760
Dynamiki demograficznej Demographic dynamics	0,778	0,680	0,912

ab Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.
 ab Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

Wykres 14. Płodność kobiet – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat
Chart 14. Female fertility – live births per 1000 women aged 15–49 years

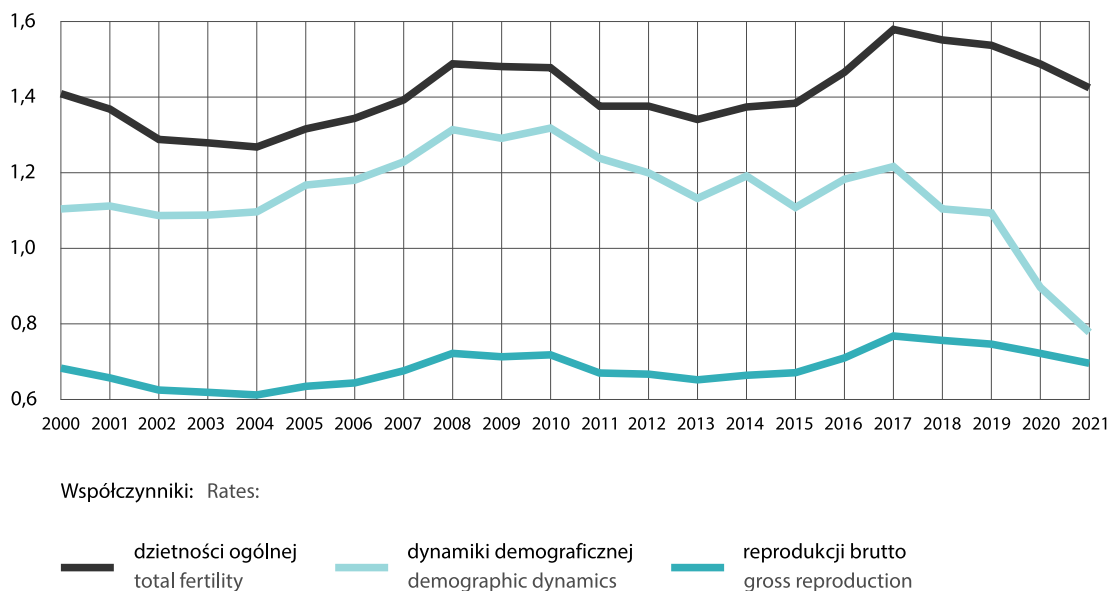
W 2021 r. najwięcej dzieci urodziły matki w wieku 25–29 lat (33,6% ogółu urodzeń żywych). Płodność, mierzona relacją liczby urodzeń żywych do 1000 kobiet w tej grupie wieku wyniosła 102,49 wobec 105,28 w roku poprzednim. Najwyższy współczynnik płodności wśród matek w wieku 25–29 lat zanotowano w powiatach: wolsztyńskim (147,46), średzkim (134,71) i leszczyńskim (129,45), a najniższy w Poznaniu (67,24) i Koninie (75,01). Odsetek urodzeń kobiet w wieku od 30 do 34 lat wyniósł 32,6%.

Współczynnik płodności w tej grupie przyjął wartość 84,77 wobec 87,80 w 2020 r. W wieku 30–34 lata najczęściej rodziły kobiety zamieszkałe w powiatach poznańskim (współczynnik płodności na poziomie 108,25) i leszczyńskim (102,51). Najmniej urodzeń w przeliczeniu na 1000 kobiet z tej grupy wieku obserwowano w powiatach chodzieskim (62,25) i międzychodzkiem (63,47).

Współczynnik dzietności ogólnej obniżył się z 1,488 w 2020 r. do 1,425 w 2021 r. Wartości tego miernika dla terenów miejskich i wiejskich są obecnie bardzo zróżnicowane. Na wsi na 1 kobietę przypadało średnio 1,560 dzieci, podczas gdy w miastach było to 1,316 dzieci. Warto podkreślić, że nie należy oczekiwać powrotu do poziomu dzietności sięgającego istotnie ponad wartość 2 (optymalna wielkość wskaźnika korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego). Utrzymywanie się przez długi czas niskiej dzietności grozi wejściem w tzw. pułapkę niskiej płodności, z której wyjście jest bardzo trudne.

Wykres 15. Współczynniki reprodukcji ludności

Chart 15. Reproduction rates of population

W 2021 r. wyższy poziom współczynnika dzietności kobiet niż wielkopolskim odnotowano jedynie w pomorskim (1,432), natomiast najniższy obserwowano w opolskim (1,226), przy średniej dla kraju równej 1,330. W żadnym powiecie województwa wielkopolskiego współczynnik dzietności nie zbliżył się do poziomu zapewniającego stabilność demograficzną. W 2021 r. najwyższą wartość miernik ten przyjął w powiatach: średzkim (1,769), leszczyńskim (1,697) oraz wolsztyńskim (1,646), natomiast najniżej kształtował się w Koninie (1,136) i Poznaniu (1,183).

W 2021 r. wartość współczynnika reprodukcji brutto wyniosła 0,696 (0,722 rok wcześniej), co przy założeniu stałego wzorca płodności z danego roku oznacza, że na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypadało 70 żywo urodzonych córek (72 w 2020 r.) wobec odpowiednio 65 i 68 w kraju. Wyższe wartości współczynnika reprodukcji brutto odnotowano na wsi (0,760) niż w miastach (0,645). Można zatem przyjąć, że generacja matek zostałaby zastąpiona przez mniejszą populację córek, która w miastach stanowiłaby 64,5% wyjściowej populacji matek, a na wsi 76,0%. W przekroju powiatów poziom współczynnika reprodukcji brutto wahał się od 0,549 w powiecie chodzieskim do 0,863 w wolsztyńskim.

W 2021 r. współczynnik dynamiki demograficznej w województwie wielkopolskim wyniósł 0,778 wobec 0,897 przed rokiem, co interpretujemy, że na każde 100 zgonów odnotowano 78 urodzeń żywych (90 w 2020 r.). Warto dodać, że na spadek wartości wskaźnika miało wpływ, oprócz malejącej liczby urodzeń, zjawisko nadmiarowych zgonów w wyniku pandemii COVID-19 (o 12 w 2021 r. i 20 w 2020 r.). W kraju średni poziom wskaźnika był niższy i wyniósł 0,638 wobec 0,744 przed rokiem. Współczynnik dynamiki

demograficznej był wyższy na wsi (0,912 wobec 0,680 w miastach). W 2021 r. jedynie w 2 powiatach poziom współczynnika przekraczał 1,000 (przed rokiem było to 6 jednostek). Wyróżniał się powiat poznański, gdzie na 100 zgonów przypadało 127 urodzeń żywych oraz powiat leszczyński (101). Najniższą wartością współczynnika dynamiki demograficznej charakteryzował się Kalisz, gdzie w przeliczeniu na 100 zgonów przypadało 46 urodzeń żywych oraz Konin (49).

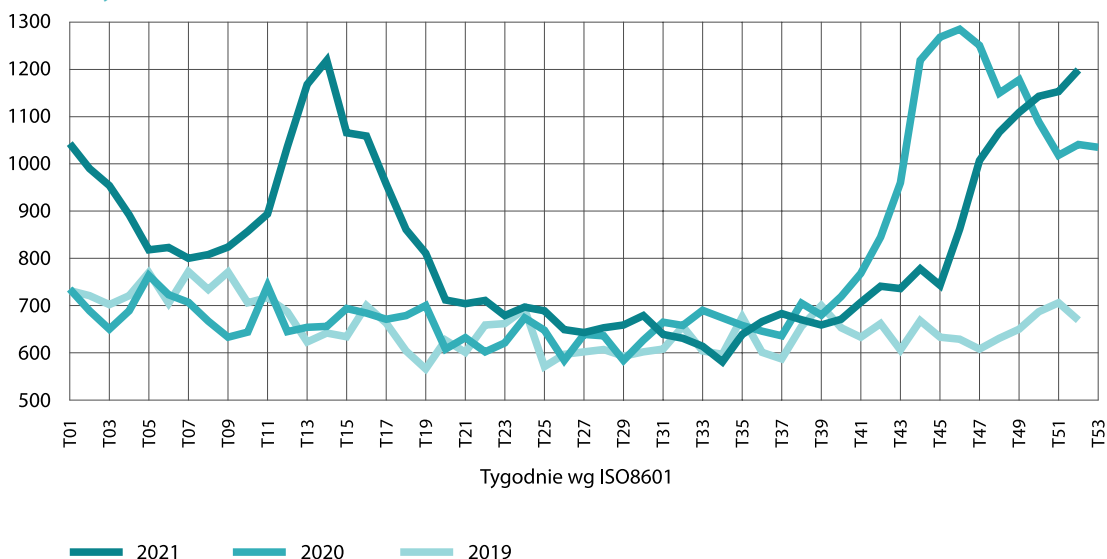
2.6. Umieralność

2.6. Mortality

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, natężenie zgonów do 2019 r. nie zmieniało się istotnie. W latach 2020 i 2021 nastąpił gwałtowny wzrost liczby zgonów. W 2020 r. zmarło ponad 40,0 tys. osób, a w 2021 r. 43,1 tys., podczas gdy średnioroczna wartość z lat 1999–2019 wyniosła 31,8 tys. Za wyższą umieralność w największym stopniu odpowiada pandemia wywołana wirusem SARS-CoV-2. Oznacza to wzrost liczby zgonów w porównaniu z 2020 r. o 3,1 tys., tj. o 7,7% (wobec wzrost o 5,8 tys., tj. o 16,8% przed rokiem). W kraju liczba zgonów zwiększyła się o 8,8% (rok wcześniej wzrost o 16,5%).

Wykres 16. Zgony według tygodni

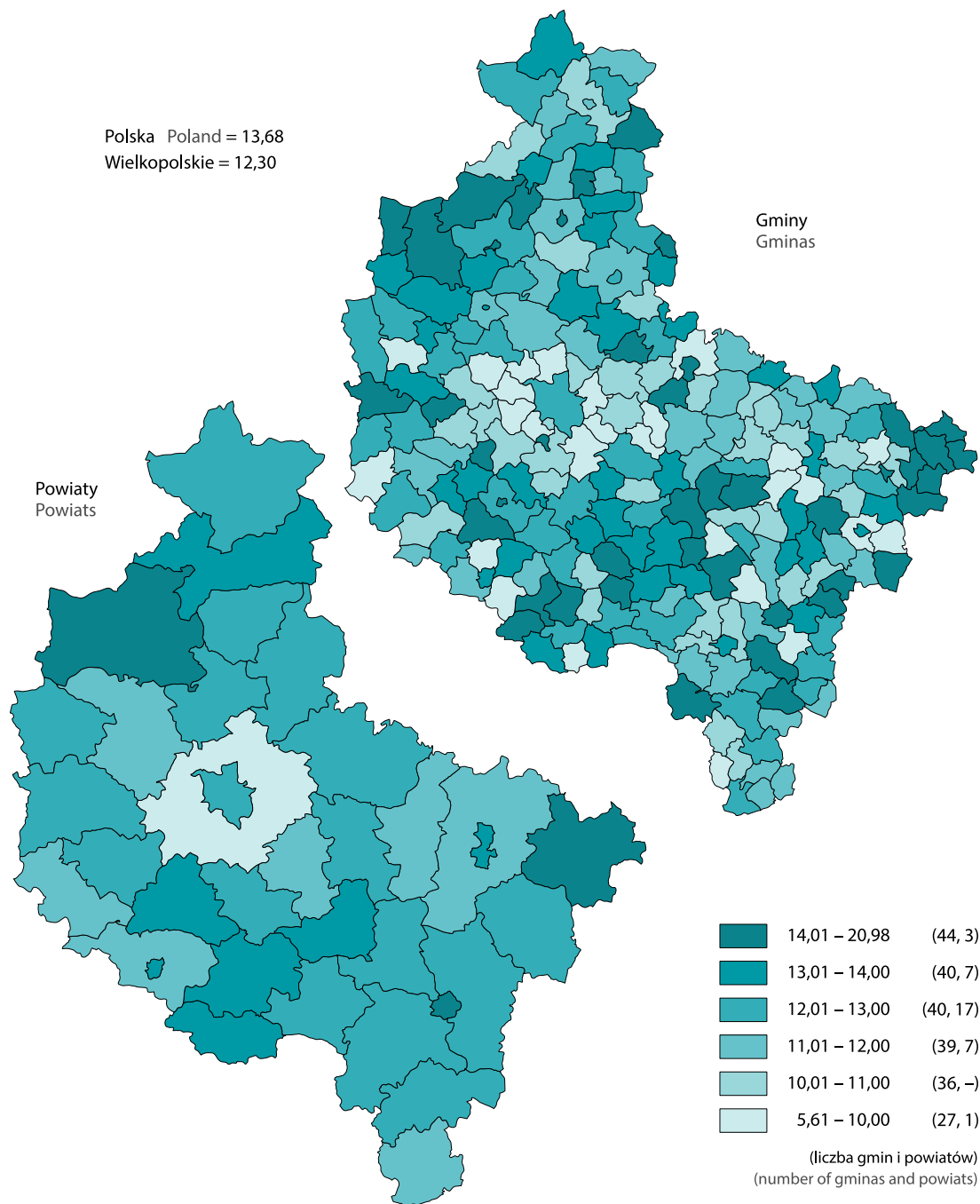
Chart 16. Deaths by weeks

Najwyższe natężenie zgonów² zanotowano na przełomie marca i kwietnia oraz w drugiej połowie grudnia 2021 r. Szczególnie krytyczne okazały się tygodnie przypadające na dni od 29 marca do 11 kwietnia (tj. 13 i 14 tydzień roku) oraz od 20 do 31 grudnia (tj. 51 i 52 tydzień roku), w których odnotowano po prawie 2,4 tys. zgonów. Średnia tygodniowa zgonów w 2021 r. wyniosła 828 wobec 768 rok wcześniej i 656 w 2019 r.

² Dane według tygodni zostały opracowane zgodnie z ISO8601. Oznacza to, że pierwszy tydzień roku może zawierać dni z poprzedniego roku, a tydzień ostatni – dni z następnego roku. Tym samym poszczególne tygodnie roku nie sumują się na poszczególne miesiące roku, ani na lata ogółem. Więcej: Zgony według tygodni, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/zgony-wedlug-tygodni,39,2.html>

Mapa 6. Zgony na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2021 r.
 Map 6. Deaths per 1000 population by powiats and gminas in 2021

Współczynnik zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 12,30 wobec 11,40 w 2020 r. Natężenie zgonów jest wyższe w miastach – odnotowano tu wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 1,03 do poziomu 13,29, podczas gdy na wsi – o 0,77 do 11,16. W kraju wskaźnik był wyższy niż przeciętnie w wielkopolskim (13,68 wobec 12,50 przed rokiem). Województwami, w których zarejestrowano niższe współczynniki zgonów niż w wielkopolskim były małopolskie (11,87, tj. o 0,58 więcej niż w 2020 r.) oraz

pomorskie (11,91, tj. o 1,03 mniej). Największe natężenie zgonów obserwowano natomiast w łódzkim (15,81, tj. o 1,05 więcej niż rok wcześniej) i świętokrzyskim (15,42, tj. o 1,06 więcej).

W przekroju terytorialnym najwyższą umieralność w 2021 r. odnotowano w Kaliszu, gdzie na 1000 mieszkańców przypadło 15,49 zgonów (15,02 w 2020 r.), powiatach kolskim (14,80 wobec 13,79 przed rokiem) i czarnkowsko-trzcieńskim (14,42 wobec 11,78), natomiast najniższą obserwowano w powiatach: poznańskim (8,68 wobec 7,83), leszczyńskim (11,05 wobec 9,89) i konińskim (podobnie jak w 2020 r. 11,22). Tylko w 2 powiatach natężenie zgonów obniżyło się (w ostrzeszowskim – o 0,25 i międzychodzkiem – o 0,03). Największy przyrost współczynnika zgonów zarejestrowano w powiecie czarnkowsko-trzcieńskim (o 2,64) i śremskim (o 1,99) oraz w Lesznie (o 1,93).

W 2021 r. zarejestrowano 126 zgonów niemowląt, tj. o 7 więcej niż przed rokiem. Współczynnik liczony na 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,76 i był nieco wyższy od notowanego w 2020 r. (3,32), przy przeciętnej wartości dla kraju 3,94 (wobec 3,57 przed rokiem). W 2021 r. nieco częściej umierały dziewczynki – 3,91 wobec 3,62 w przypadku chłopców (w 2020 r. 2,70 wobec 3,90). Więcej zgonów niemowląt odnotowano na wsi – średnio 4,42 zgonów na 1000 urodzeń żywych w zestawieniu z 3,12 w miastach (w 2020 r. odpowiednio 3,90 i 2,76). W ujęciu regionalnym największe natężenie zgonów wśród niemowląt wystąpiło w powiatach grodziskim (9,06), międzychodzkiem (8,75) oraz jarocińskim (7,17), a najmniejsze w Kaliszu (1,38), kolskim (1,44) i kępińskim (1,79). Ponadto w 2021 r. w powiecie nowotomyskim, Lesznie oraz Koninie nie odnotowano zgonów niemowląt.

2.7. Zgony według przyczyn

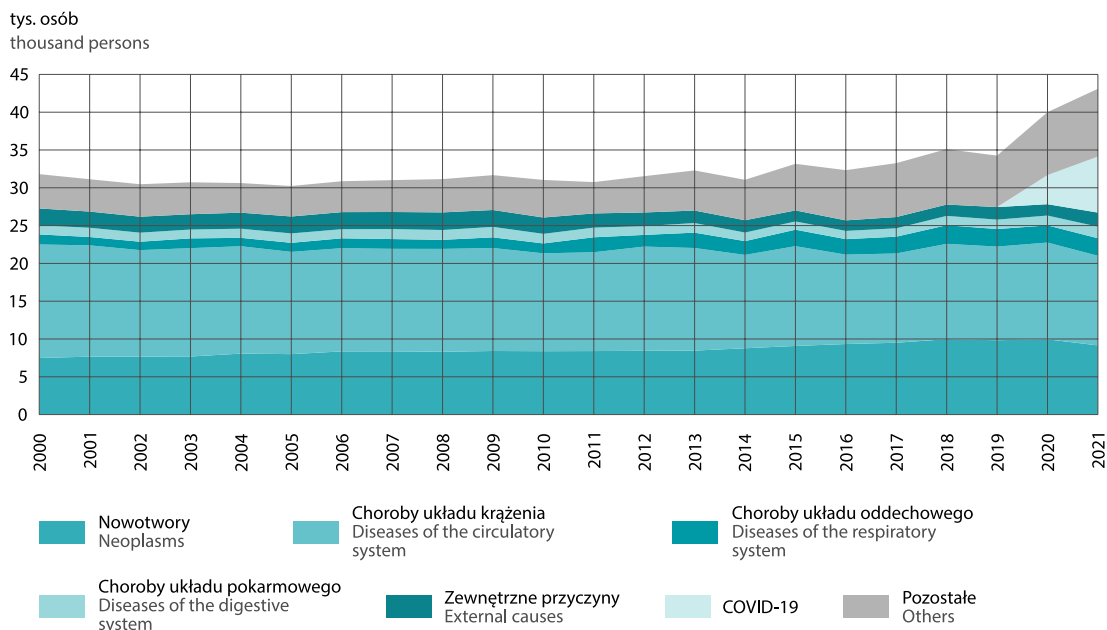
2.7. Deaths by causes

Głównymi przyczynami zgonów w 2021 r. były choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, obie grupy odpowiadały za prawie połowę wszystkich zgonów (48,7%). W porównaniu z 2020 r. udział ten obniżył się o 8,1 p.proc. Zmiany te są pochodną pandemii, w wyniku której w 2021 r. zmarło w województwie wielkopolskim 7,4 tys. osób, co oznacza, że zgony z powodu COVID-19 stanowiły 17,2% wobec 9,6% rok wcześniej. Kolejnymi istotnymi przyczynami zgonów były choroby układu oddechowego (5,4% wszystkich zgonów) oraz trawiennego (3,6%).

Zróżnicowanie według płci i wieku dotyczy także oddziaływania przyczyn zgonów. W zbiorowości mężczyzn poniżej 50. roku życia najczęstszymi przyczynami zgonów są przyczyny zewnętrzne, czyli skutki urazów/wypadków i zatruc. Z powodu tych przyczyn umiera co trzeci z nich, a w grupie wieku 15–24 lata przyczyny zewnętrzne odpowiadają aż za $\frac{3}{4}$ zgonów mężczyzn. Relatywnie mniej zgonów przyczyny te powodują wśród osób starszych (3,3%). Mężczyźni od 50. roku życia umierają przede wszystkim na choroby układu krążenia (26,1%) i udział tych zgonów systematycznie rośnie wraz z wiekiem. Dla kobiet poniżej 50. roku życia najgroźniejsze są nowotwory – udział zgonów w ich wyniku wyniósł 30,2% (w tym w grupie wieku 45–49 lat – 42,1%). Wśród kobiet w wieku 50 lat i więcej najczęstszą przyczyną zgonów są choroby układu krążenia (31,5%), a następnie choroby nowotworowe (20,3%).

W województwie wielkopolskim w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2021 r. przypadło 33,9 zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia (rok wcześniej 36,5). Choroby układu krążenia częściej dotyczą kobiet, ich umieralność wskutek tych schorzeń jest wyższa niż wśród mężczyzn (35,2 wobec 32,4 zgonów). Wielkopolskie na tle innych województw charakteryzowało się najniższym wskaźnikiem umieralności w następstwie chorób układu krążenia w kraju (33,9), przed warmińsko-mazurskim (36,5) i mazowieckim (40,7), natomiast najwyższy odnotowano w lubelskim (63,1) oraz lubuskim (62,7). Natężenie zgonów w wyniku nowotworów w wielkopolskim wyniosło 26,1 (wobec 28,3 w 2020 r.), podczas gdy najniższe rejestrowano w podkarpackim (22,9) a najwyższe w śląskim (30,4). Z kolei w wyniku COVID-19 umarło 21,2 osób na 10 tys. ludności (wobec 11,0 w 2020 r.), co było 3. najniższym wskaźnikiem w kraju (za małopolskim – 19,8 i pomorskim – 20,2; maksimum w podlaskim – 29,3 oraz lubelskim – 28,7).

Wykres 17. Zgony według wybranych przyczyn
Chart 17. Deaths by selected causes

Od lat obserwowany jest spadek umieralności dzieci w wieku 1–14 lat. Szczególnie niska jest umieralność dzieci w wieku 5–9 lat. W 2021 r. współczynnik na 100 tys. ludności wyniósł w tej grupie wieku nieco ponad 12 zgonów (w kraju 8). Dla porównania w grupie 15–19 lat współczynnik był niemal 3-krotnie wyższy i wyniósł prawie 35 zgonów na 100 tys. ludności w tej grupie wieku (w Polsce 39). W 2021 r. na każde 100 tys. dzieci w wieku 1–14 lat odnotowano nieco ponad 13 zgonów wobec 11 w kraju. Podstawowymi przyczynami zgonów dzieci i młodzieży w wieku 1–14 lat są zewnętrzne przyczyny zgonu (urazy i zatrucia), które stanowią 23,3% wszystkich zgonów w tej grupie wieku. Kolejną grupą przyczyn są nowotwory (15,1% zgonów dzieci) oraz choroby układu oddechowego (13,7%).

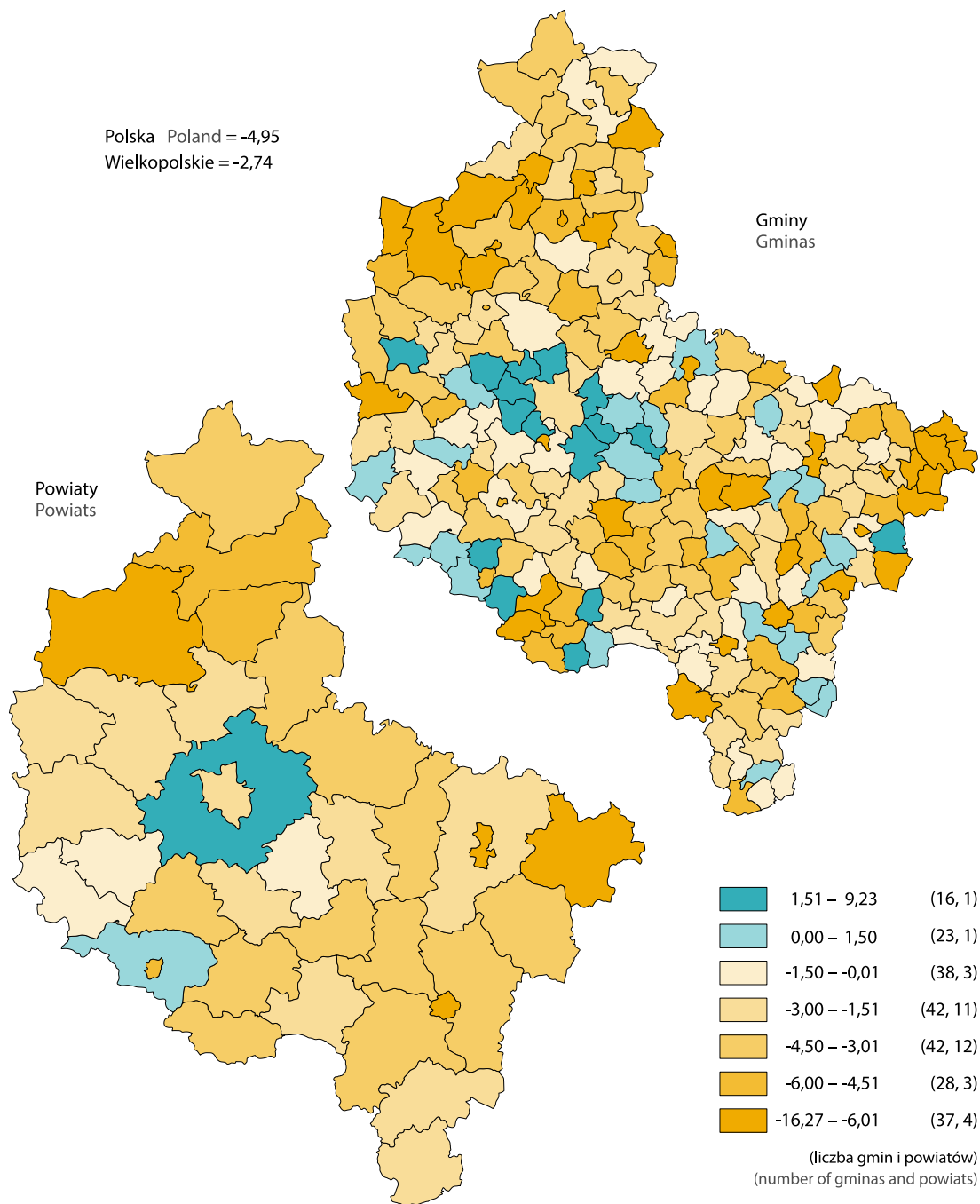
Niezmienne głównymi przyczynami zgonów niemowląt są wady rozwojowe wrodzone (54,0%) oraz choroby i stany okresu okołoporodowego, czyli powstające w trakcie trwania ciąży i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka (40,5%). Ponadto wrodzone wady serca stanowiły 20,6% zgonów niemowląt. W 2021 r. z powodu wad wrodzonych zmarło 68 dzieci do 1 roku życia, a w wyniku stanów rozpoczynających się w okresie okołoporodowym – 51 niemowląt.

2.8. Przyrost naturalny

2.8. Natural increase

Wynik uwarunkowań oddziałujących na poziom urodzeń i zgonów znajduje odzwierciedlenie w wartości przyrostu naturalnego, który stanowi podstawowy czynnik wpływający na sytuację demograficzną. Niekorzystna sytuacja w zakresie umieralności wraz z niskim poziomem urodzeń w 2021 r. spowodowały wystąpienie ujemnego przyrostu naturalnego w kolejnym roku po 2020 r. (wcześniej nie był on notowany w województwie wielkopolskim). Ubytek ludności osiągnął poziom -2,74 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wobec -1,18 w 2020 r. Oznacza to, że na każde 1000 tys. ludności województwa ubyły 274 osoby (rok wcześniej 118 osób). W miastach wskaźnik obniżył się z -2,50 do -4,25, a na wsi z +0,36 do -0,98. Ujemny przyrost naturalny odnotowano we wszystkich województwach, natomiast wielkopolskie miało 3. najniższy ubytek ludności w kraju, za pomorskim (-2,01) i małopolskim (-2,17), najwyższy natomiast zaobserwowano w świętokrzyskim (-8,12) i łódzkim (-7,67).

Mapa 7. Przyrost naturalny na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2021 r.
 Map 7. Natural increase per 1000 population by powiats and gminas in 2021

W 2021 r. w zdecydowanej większości powiatów przyrost naturalny był ujemny. Dodatni współczynnik obserwowano tylko w 2 powiatach: poznańskim (+2,37 wobec +3,75 w 2020 r.) i leszczyńskim (+0,12 wobec +2,09). Największy ubytek naturalny przyjął odnotowano natomiast w Kaliszu (-7,92 wobec -7,06 w 2020 r.) oraz Koninie (-7,46 wobec -6,07).

Obraz znacznie bardziej zróżnicowany ujawnia się przy analizowaniu przyrostu naturalnego w przekroju gminnym. W gminach miejskich przeciętna wartość współczynnika w 2021 r. wahała się między -8,59 w Kole a -0,73 w Luboniu (powiat poznański). W gminach miejsko-wiejskich wartości natężenia przyrostu naturalnego oscylowały między -9,17 w gminie Krzyż Wielkopolski (powiat czarnkowsko-trzcianecki) a +6,14 w Kórniku (poznański). Największe zróżnicowanie współczynnik przyrostu naturalnego obserwuje się w gminach wiejskich. Najniżej kształtował się on w gminach: Wapno w wągrowieckim (-16,27) i Chodów – w kołskim (-10,10), podczas gdy najwyższe wartości odnotowano w gminach Kleszczewo (+9,23) i Komorniki (+8,38) z powiatu poznańskiego.

Rozdział 3

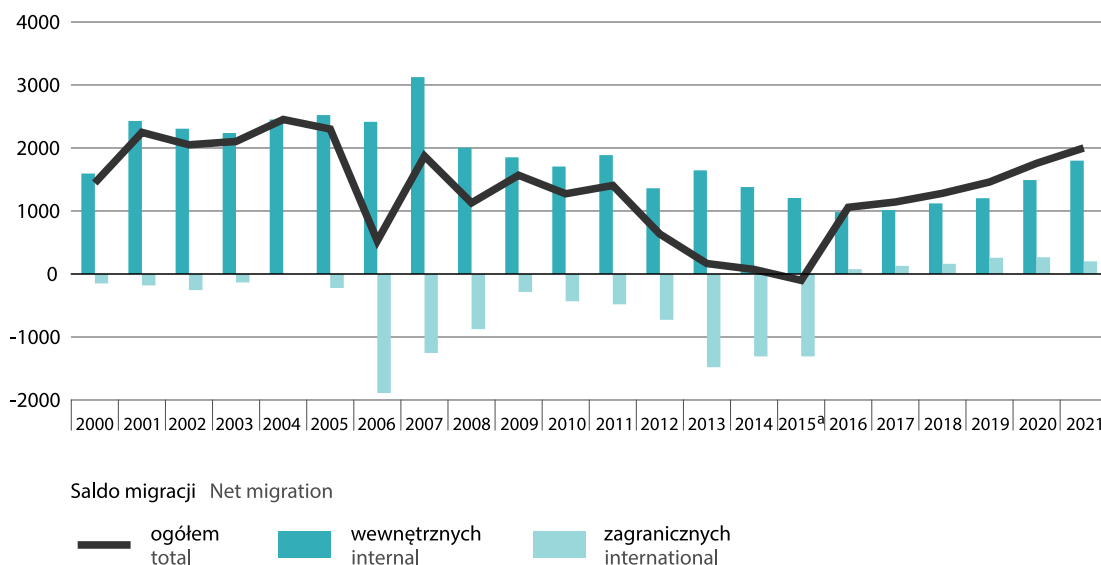
Chapter 3

Migracje ludności

Migration of population

Przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania są istotnym czynnikiem wpływającym na sytuację demograficzną danego regionu. Migracje, zarówno wewnętrzne – rozpatrywane w skali kraju oraz województwa – jak i zagraniczne, rzutują na kształtowanie się liczby ludności, gęstości zaludnienia, struktury według wieku oraz płci. Te procesy ludnościowe implikują kolejne, takie jak zawieranie małżeństw czy przyrost naturalny. Końcowy wynik ilościowy procesów migracyjnych dla danej populacji wyrażany jest za pomocą salda migracji, czyli różnicy pomiędzy napływem i odpływem ludności.

Wykres 18. Saldo migracji ludności
Chart 18. Net migration of population

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a To calculate net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

W województwie wielkopolskim od ponad dwudziestu lat (za wyjątkiem 2015 r.) obserwuje się dodatnie saldo migracji ludności – liczba zameldowań na pobyt stały przewyższa liczbę wymeldowań z pobytu stałego, przy czym w ruchu wewnętrznym saldo migracji pozostaje dodatnie w całym omawianym okresie, a w zagranicznym dopiero od ostatnich kilku lat (od 2016 r.) notuje się saldo migracji utrzymujące się na niewielkim dodatnim poziomie).

W 2021 r. w wielkopolskim ogólne saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło +0,57 (wobec +0,50 w 2020 r.). W miastach odnotowano ubytek ludności na poziomie -3,81, natomiast na wsi przyrost +5,66 (przed rokiem odpowiednio -3,21 i +4,83). W kraju współczynniki salda migracji na pobyt stały odzwierciedlały podobny charakter i kierunek przepływów migracyjnych – niewielkie dodatnie saldo ogółem (+0,09 wobec +0,12 w 2020 r.), ubytek wędrownkowy na obszarach miast (-2,06 wobec -1,60), a przyrost migracyjny na terenach wiejskich (+3,28 wobec +2,68).

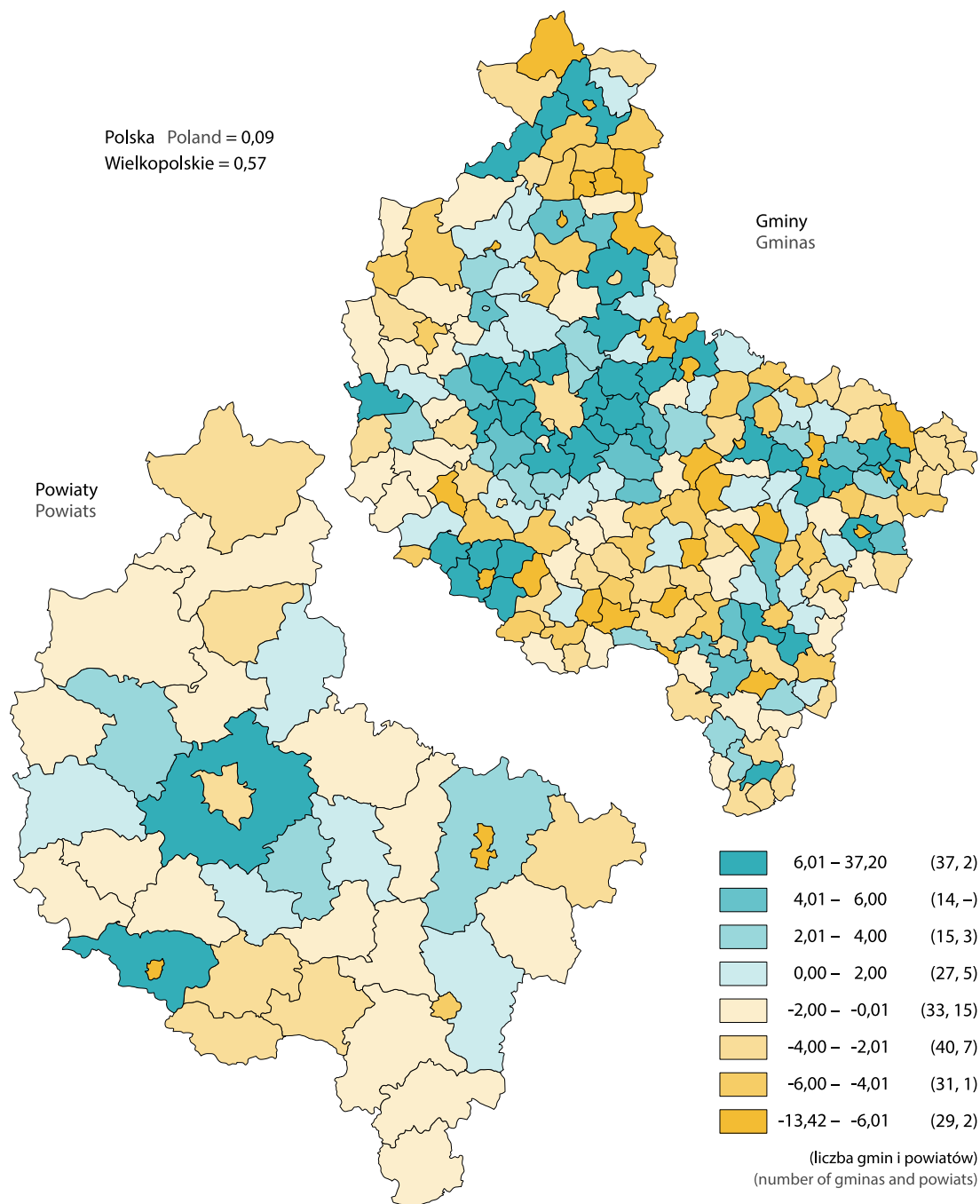
Tablica 4. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2021 r.
 Table 4. Internal and international migration of population for permanent residence in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers			na 1000 ludności per 1000 population		
Napływ Inflow						
Ogółem Total	45290	17592	27698	12,93	9,35	17,08
Z miast From urban areas	25805	7712	18093	7,37	4,10	11,16
Ze wsi From rural areas	18468	9265	9203	5,27	4,93	5,68
Z zagranicy From abroad	1017	615	402	0,29	0,33	0,25
Odpływ Outflow						
Ogółem Total	43290	24764	18526	12,36	13,17	11,43
Do miast To urban areas	16581	7156	9425	4,73	3,80	5,81
Na wieś To rural areas	25893	17030	8863	7,39	9,05	5,47
Za zagranicę Abroad	816	578	238	0,23	0,31	0,15
Saldo migracji Net migration						
Ogółem Total	2000	-7172	9172	0,57	-3,81	5,66
Wewnętrznych Internal	1799	-7209	9008	0,51	-3,83	5,56
Zagranicznych International	201	37	164	0,06	0,02	0,10

Większość gmin charakteryzowała się ujemnym saldem migracji na pobyt stały. W 2021 r. przyrost liczby ludności stwierdzono w 91 spośród 226 gmin regionu. Gminy te były zlokalizowane przede wszystkim wokół stolicy województwa, ale także w pobliżu Gniezna, Leszna, Piły, Środy Wielkopolskiej i Turku. Najwyższe dodatnie saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w gminach powiatu poznańskiego: Kleszczewo (+37,20 wobec +34,15 w 2020 r.), Rokietnica (+32,12 wobec +26,64) i Dopiewo (+31,70 wobec +30,52). Wysokie wartości tego współczynnika odnotowano również w gminie Lipno w powiecie leszczyńskim (+28,83 wobec +23,46 w 2020 r.), Kórnik w poznańskim (+26,58 wobec +27,88) oraz w gminie wiejskiej Gniezno (+25,03 wobec +23,93). Największe ubytki ludności na skutek migracji zaobserwowano w gminach miejskich: Koło (-13,42 wobec -9,30 w 2020 r.) i Turek (-10,32 wobec -9,08), a także w gminach: Mieleszyn w powiecie gnieźnieńskim (-12,83 wobec -1,84), Pępowo w gostyńskim (-9,59 wobec -2,39) oraz Krzemieniewo w leszczyńskim (-9,43 wobec -6,64).

Mapa 8. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności według powiatów i gmin w 2021 r.

Map 8. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population by powiats and gminas in 2021

Uwagi metodologiczne

1. Dane opracowano na podstawie:

- 1) bilansów stanu i struktury **ludności** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (więcej – patrz ust. 2);
- 2) rejestrów Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz pobyt czasowy;
- 3) sprawozdawczości gmin – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy;
- 4) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- 5) sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

2. Informacje o liczbie i strukturze ludności prezentowane w tej publikacji opracowano według **krajowej definicji zamieszkania**. Oznacza to, że uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

3. Dane o ludności (według stanu w dniu 30 czerwca i 31 grudnia) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2000–2009 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla lat 1999 (stan w dniu 31 grudnia), 2000 i 2001 według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2002 r.;
- dla lat 2010–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.;
- dla lat 2020 i 2021 — wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021. **Dane za 2020 r. zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji publikacji.**

4. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w **wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

5. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano: małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem, separacje i rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka, zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

6. Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjęto wyjściową przyczyną zgonów. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek okresu chorobowego, który doprowadził do zgonu, albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

7. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i w przypadku migracji:

- **na pobyt stały** – zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały;
- **na pobyt czasowy** – zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. ponad 2 miesiące).

Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy, z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

8. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Obowiązujące w Unii Europejskiej rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. zawiera definicję migracji uwzględniającą zamierzony okres zamieszkiwania w innym kraju wynoszący co najmniej 12 miesięcy. W rozumieniu tej definicji:

- **imigracja** to przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania w nim przez co najmniej 12 miesięcy;
- **emigracja** to opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez co najmniej 12 miesięcy.

9. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

10. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

11. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

12. Szczegółowe informacje metodologiczne oraz pojęcia statystyczne opublikowane zostały w poniższych opracowaniach:

- Zeszyt metodologiczny – Ruch naturalny. Bilanse ludności,
- Zeszyt metodologiczny – Migracje ludności,
- Publikacja GUS „Trwanie życia w 2021 r.”,
- Publikacja GUS „Prognoza ludności na lata 2014–2050”,
- Rocznik Demograficzny 2022.

Methodological notes

1. Data were compiled on the basis of:

- 1) the balances of the size and structure of the **population** in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division which are reflected in Regulation of Council of Ministers on establishing the boundaries of certain gminas and cities and granting city status to certain localities (more – see item 2);
- 2) the registers of the Chancellery of the Prime Minister – on internal and international migration of population for permanent residence;
- 3) documentation of gminas regarding internal and international migration of population for temporary stay;
- 4) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
- 5) documentation of regional courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

2. The data on the number and structure of population presented in this publication have been developed according to the **national definition of residence**. This means that includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence/absence).

3. **Data about population** (as of 30 June and 31 December) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were compiled – unless otherwise stated – on the basis:

- for 2000–2009 – of the results of the Population and Housing Census 2002 (for 2000 and 2001 there was applied the administrative division of the country obligatory as of 31 December 2002; for remaining years – on administrative division in force at a given moment);
- for 2010–2019 – of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 December 2011;
- for 2020 and 2021 – of the results of the Population and Housing Census 2021. **Presented data for 2020 have been changed in comparison to the data published in the previous edition of the publication.**

4. **Working age population** refers to males aged 18–64, and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the pre-working age population, i.e. up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

5. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows: marriages – by the place of residence of the husband before the contract of the marriage, separations and divorces – by the place of residence of the person filling petition, births – by the place of residence of the new born child's mother, deaths – by the place of residence of the deceased.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

6. Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

Compiling data on causes of deaths, an initial **cause of death** was assumed. An initial cause of death is defined as a disease that occurred at the beginning of an illness period and led to death or as an injury or poisoning that resulted in death.

7. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and in the case of migration:

- **for permanent residence** – were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence;
- **for temporary stay** – were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for temporary stay above 3 months (for a period of more than 2 months until 2005).

This information does not include changes of address within the same gmina, with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

8. International migration of the population is understood as movements of persons related to the change of country of residence. The Regulation (EC) 862/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 contains definition of migration taking into account international period of residence in another country for at least 12 months. According to this definition:

- **immigration** means arrival in the country of person who previously was an usual resident of another country with intention to stay for at least 12 months
- **emigration** means departure from the country by its usual resident with intention to stay abroad for at least 12 months.

9. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population (as of 30 June).

10. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

11. Due to the electronic mode of data processing, in some cases component totals may differ from the amount given in the "total" field.

12. Detailed methodological information and statistical concepts have been published in the following elaborations:

- Methodological book – Vital statistics. Population balances,
- Methodological book – Migration of population,
- Publication of the Statistics Poland „Life expectancy in 2021”,
- Publication of the Statistics Poland „Population projection 2014–2050”,
- Demographic Yearbook of Poland 2022.

voces – by the place of residence of the person filling petition, births – by the place of residence of the new born child's mother, deaths – by the place of residence of the deceased.

Reproduction rates:

- **total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give birth with an intensity observed during a given year, i.e. assuming that age specific fertility rates for this period are constant;
- **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be born by a woman, assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates);
- **net reproduction rate** refers to the number of daughters per woman, with the assumptions, as above, excluding daughters who, as results from current life expectancy tables, will not live to reach their mother's age. This rate expresses the degree of the generations' replacement mothers with daughters.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

7. Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

Compiling data on causes of deaths, an initial **cause of death** was assumed. An initial cause of death is defined as a disease that occurred at the beginning of an illness period and led to death or as an injury or poisoning that resulted in death.

8. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age of x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

9. Healthy life expectancy is expressed by average number of years a person aged x will live without a disability, provided that the current conditions of mortality and loss of health of the population will remain at the current level.

10. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and in the case of migration:

- **for permanent residence** – were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence;
- **for temporary stay** – were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for temporary stay above 3 months (for a period of more than 2 months until 2005).

This information does not include changes of address within the same gmina, with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

11. International migration of the population is understood as movements of persons related to the change of country of residence. The Regulation (EC) 862/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 contains definition of migration taking into account international period of residence in another country for at least 12 months. According to this definition:

- **immigration** means arrival in the country of person who previously was an usual resident of another country with intention to stay for at least 12 months

– **emigration** means departure from the country by its usual resident with intention to stay abroad for at least 12 months.

12. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population (as of 30 June).

13. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

14. Due to the electronic mode of data processing, in some cases component totals may differ from the amount given in the "total" field.

15. Detailed methodological information and statistical concepts have been published in the following elaborations:

- Methodological book – Vital statistics. Population balances,
- Methodological book – Migration of population,
- Publication of the Statistics Poland „Life expectancy in 2021”,
- Publication of the Statistics Poland „Population projection 2014–2050”,
- Demographic Yearbook of Poland 2021.